Контрольный экземпляр

КХОАНА В. И. ЛЕНИН ВАЬ 111 ШУ ДУЗ

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дешз • ШИНАРА, 21 АПРЕЛЬ, 1981 ШУ. • № 46 (6338). • Мах 2 кепиг.

Даькъала хийла марксизм-ленинизм — даим дийна бола революционни интернациональни хьехам!

(КПСС ЦК ТІалхехамашцара).

ЛЕНИНА ЦІИИ ЦУН ГІУЛАКХИ

XIX бІаьшере еххьеннача хана, капитализме эволюце леламе хьалкхийра керда класс, буржуазе антипод — пролетариат, революционни уйлан гІулакхей титанашна К. Марксен Ф. Энгельсен Іилман ларда тІа дІагойтар цу класса сийлахь - йоккха исторически мисси. Цар хьабаьб дуне довзара а революционни хувцара а гІулакхна цхьаина хІамах хувца йиш йоаца оруди а хиина дІаэтта хьехам. XIX-гІен XX-гІен бІаьшеренаш хьастеш лаьттача, дунен капитализм шай дегІаахара эттара лакхагІчен тІеххьарчен лагІа тІа яьннача, адамленна хьалхашна къаьнача, эксплуататорски обществаьгара кердача, социалистически общественни стройга ялара деккар практически эттача хана, исторически арена тІа ваьлар В. И. Ленин — Марксен Энгельсен хьехам а гІулакх а гениально дІаходинхьар.

Цхьанна а кхыча сага ца кхайкиначa тайпара Іилман ларда тІа сакхувра Ленина хургдолчох, общества а н и и процессай маІан кІоаргга довза болхлой класса революционни болама дийнача практикаца юьла а юьзаш марксизма теори творчески дегІайоалве а ховра. Цун цІераца юьзаенна я вай бІаьшерен эггара йоккхагІа йоля событеш — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце котален дуне вІашдухьала латтача шин системана денъадалари, хІанз вай ханара эггара влиятельнегІа бола низ а хиина дІаэтта бола дунен халкъашта юкъера коммунистически болам хьахилари дегІаахари, колонейн кхычар нара хиннача мехкийн халкъаш хьар а уж шоай мукъахьарча исторически творчества арена тІа довлар а.

Цхьакка миІнг яц вай планета тІа Ленин ца вовзаш е из вувцаш ца хозаш. Ленин — из адамлен ярзе кхпано бахьан, боадони реакцей низел хьаькъал котдаккхара лоаттабеча турпала къовсама символ. Теркам тІаозаш факт я: кхыча халкъий меттала яхарге, тиражашка, изданей дуккхалга диллача дунен тІа хьалхарча моттиге латт Ленина произведенеш.

Цо хьагойт, Ленина хьахьоккхаш хиннар дуккхьала российски революционни болама традицешн башхалонашн мара яц, цо аллха Россе специфически хьалашка хьежна йола марксизма къаьстта верси хьаьй яхаш бола историкаш, политологаш, беррига обществоведаш миштa тувлабенна ба. Цу тайпара хетараш исторически событеш кІезига, доазув оттадаь Іилма маьххара доапаш кхетаеш хилара кІийлен тІа латт. Эггара хьалхе дицдалийта йиш яц, Россе дунен цивилизаци дегІаахара боккхача наькъа юстара лаьтта ца хилар. Из дар ерригача капиталистически система цунах дІахада йиш йоаца дакъа. Марксизма теоретик а революционни баьрчча а волча Ленина деятельность йолалуча хана, Россе Іовш латташ яр дуне оагаде дезаш хиина а бокъонца из оагадеь а событеш. Марксан Энгельсан дІаяхача бІаьшерен 70-ча шераштехьа гучадаьнна хиннад дунен событешка Россе лоархІам мел хила беза. Россе, яздаьд Маркса, «ца хила йиш йолаш а яц гаргга а а эттара йоккхагІа йола социальни революца» (К. Маркси Ф. Энгельси. Соч., т. 32. оагІ. 549).

Россе революци мала хила тарлу, яхача деша гІалат ваьнна хиннав Маркс. Амма из дувцилга йоацаш бакъ хиннав российски революци дерригача дунен кхела чоаггІа лоархІаме хургхилар белгалдоахаш. Исторически дегІаахара из башхало делла а дагакхаби еза, дуккхьала Росси хІана хиннай ленинизма даьхо яхача дешах дувцаш. Цхьанив тайпара а ленинизма оагІорахьа ва ала йиш йоацаш волча американски профессора Роберт Таккера мукІарло ду: нагахьа санна XX бІаьшере революционни политик а гениальни уйлавча а хьахила везаш хиннавале, логически цу гІулакхна эггара дикагІа йола моттиг хиннай Росси, яхаш.

Ленина сийлахь - йоккхал сенах латт аьлча, из латт, цо марксистски хьехам шоаех латташ дола дерригa довкъаш кердача исторически зама хьалашка хьежна творчески дегІадоаладарахи из Іилмани революционни практикаь кердача дашецца кІаьхий ярахи. Ленина цІераца юьлаенна я марксизм дегІаахара, дунен халкъашта юкъерча болхлой класса а, хІаьта иштта колониальни дизза шоай лоІаме доацачей мехкий а халкъий мукъадовлара болама керда этап. Марксизмах догма лийрхІаяц Ленина, болх беш лерде лувца беза хьехам лийрхІаб. Цо дуккхаза яьхад: дагахьа Іомадаь дешаш юкъа ма яха, гонахьа латта гІулакхаш миштад ве, вахаре хиния моллагІа хІама хІана хилар, из кхыча тайпара даь а ца хулаш ше хиннача бесса хІана хилар кхетаде гІерга. Хоадамболлаш йоаца ситуаце хоадамболлаш йола анализ — из я Ленина теоретически а практически а балха ларде лийца правила.

Дуккхьала событешта анализ еш цо капитализм а пролетариата классови къовсам а дегІаахара хьадда дола хьалаш теркал деш хилар бахьан долаш, вІаштІехьдоалар Ленина общественни вахара эггара чоалханегІа а бІарзагІа а дола дешаш диллa а книса къестаде. Хьаэцаргда вай, масала, цо хьаль а американски историкен дипломатен Джордж Кеннана мукІардо деча тайпара, вай бІаьшерен эггара сийлахь-йоккха организаци лархІа езаш йола а пролетарски парти хьаяра проблема Ленина мишта къоастаьяй.

Ховш да, болхлой партя хьаяза ярт ца хилара проблема уаттаеш бола деятелаш Россе кхы а хиина хилар. Амма царна кетар Россена эцар Малхбузен Европе цу хана йолаш хиннарий тайпара йола парти я аьнна. Цхьабакъда, Ленина кхыча тайпара къоастадир из дош, кердача исторически хьалашка российски пролетариата эша парти моллагІча хьалашка легальни легальни доацачен, машаерча а тІема а — революционни болх дІабохьалургбола кердача тайпара йола парти хила езилга дІа а хайта.

Уж гІулакхаш доахкаш яцар, буржуазни революцеш чакхийнна яьнна а, хІаьта социалистически революци хила еза ха хьатІакхачинза а йолча капитализм дикиа машаре дегІаяхача хана хьахиина II Интернационала партеш. Уж яр легальни, керттерча даькъе парламентски болх бе вІаштІехьадаргдола партеш, хІаьта политически дуІеа революции хьайча кердача хьалашка болх бе а кхыча тайпара ерза а тарлургдолаш яцар.

Дуккхьала ленински, большевистски парти мара хилaьзар шийн отта сэача лагІа тІа отта низ болаш. ХІаьта бахьан довцаш кхацар цо болхлой класс массанел хьалхьа коталонта кхоачалр. Ленин вар котъяьннача пролетарски революцена керте лаьттар, дунен тІа эггара хьалхара болхлойн ахархойн социалистически пачхахьалкхе хьаелга вІаштІехьдаьккхар. Ленин вар уж даьчул тІехьагІа социализм реальность а хиина дІаоттаьча социально - экономически хувцамий Іалаьмате йоккха программа оттаьр. 1923 шу доладеннача юххье, керда строй вахара низ боккха болаш хилярах кІоаргга тешаш а волаш. Ленина яьдаь, социализмах гигантски низаш доахк, хІаьта «адамие хІана кердача, шоккха а па лаьнача тайпара йола сийрда торонаш яхьаш дегІаахаре стадена чуяьннай». (ПСС, т. 45, оагІ. 402).

ХІанз дунен тІа массехк социалистически пачхахьалкхе йолаш йолча хана, 94 мехка хьнаре балхаш деш коммунистически партеш йолча хана, дунеха империалистически дукъа хІалкхара хьадаьлла мехкаш дегІаахара капиталистически боацача новкъа а даьнна социалистически ориентаци хьалдоацаш долча хана, массанена къаьгга гуш да ленински прогноз мел гаьнарча хана хургдар ховш хиннай. Социалистически доттагІлен мехкаш дунен тІа долаш хилар бахьан долаш социализманен прогрессан гІойленна а исторически инициатива карарахийтача империализмана динамна доапача а тайпара овлангаре хувцадепнад дунен халкъашта юкъера хьал. Из да классови а къамашта юкъерча а антагонизмах, дукха мах хІалан беча тІемех, кхыча социальни балех адамие мукъалкхера ІалаьматечІоагІа низ тІебахийта къовсам лоаттабаьча Ленина карагІдаьнна доккха хІама. Геттара дика аьнад Ленинах А. М. Горьке: «Сона дувцилга а йоацаш доаккха да дуккхьале Ленин нахагара бала вІалла а ца лоалуш цунца дІадаргдоаца моастагІал долаш хилар. Ираз из хилар де хІама доаца вахара мІийле а йоацаш, наьха иоашта юхера дІагаьнялккха йиш йола бІеха хІама хиларах из къаьтта тешаш хилар.

Аз аргдар цун вашала из керттера оагІув материалиста мийра оптимизм я аьнна. Дуккхьала цо къаьстта къоабал вайтав са детага из саг. — Саг — доккхача алапапа яяве вез саг». («В. И. Ленинах дола дагадоагІараш», т. 2, М., 1979 ш., оагІ. 258).

Вай хана геттара йоккхий хиннай машари социальни прогресси бахьанерча къовсама масштабаш. Цу процесса юкъе боккхача лоархІаме я КПСС, Советски пачхахьалкхен машаре тІехьаре политика.

КПСС XXVI съезде Л. И. Брежнева кертагІдаьккхача бесса, шиЙ хана В. И. Ленина белгалъяьча машаре цхьана дахара политика гІа-гІа чІоагІагІа влияни ю хІанзарча ханарча дунен халкъашта юкъерча гІулакхашта.

Ленина цІи а гІулакх а бІаьшеренашка дахаргда!

Степан ТИТАРЕНКО, исторически Іилмий доктор.

(АПН).

ДІАЮВШ Я ШЕКАРА СВЕКЛАШ

Сихдаь дІахьош да шекара свеклаш дІаера балхаш Ачхой-Мартановски района «Самашкински» совхоза шоллагІча отделене. Цхьаи агрегатаца хІаьале 160 гектара тІа дІайийнай из культура. ХІаьта еррига а 270 гектара тІа хургья хкееш.

Дийнахьа норма юкъера лаьрхІача 140—160 процент кхоачашъеш ва шекара свеклаш дІаювш вола тракторист Ибрагимов Хьмид. Цунна доккха новкъостал ду селльщика Везиев Деве, минеральни удобренеш а фу а хьатІакхухьаш болча Абулвахабова Аьсета, Лагиева Аьсета.

План 230 йолаш укх шера хІара гектара тІара 320 центнер шекара свеклаш чук социалистически дехкар тІаийцад цу болхала къахьегамхоша.

— Шекара свеклаш дІаера лаьтта кийчдеш хІара гектара тІа 30 тонн кхоачийташ органически, 15 центнер — минеральни удобренеш тайсар оаха, хІаьта хІанз из культура дІаювш а тоес минеральни удобренеш гектара тІа итт - итт центнер кхоачийташ. Дерригa лаьтта хий дуллаш да. ВІаьстан юхье цкъа хий диллад оаха, хІаьта шекара свеклаш дІайийна а яьхе кІира даьлча шоллагІа дулларгда хий. Цу гІулакхаша вІаштІехьдоалийтаргда тхона хІара гектара тІара 400 центнерал кІезигагІа йоацаш свеклаш чул. — йоах шоллагІча отделене агронома Джамбеков Масе. — Дукха ба тха бовхаме шекара свеклаш кхеира болх дика караберзабаь нах. Масала, Муталимов Рахьман, Межитханов Ахьмад, Дадаева Айза, Муталимова Забет. ХІара шера юкъера лаьрхІача пхи бІаь центнер шекара свеклаш чуэц цар хІара гектара тІара.

М. МАГОМЕТОВ.

Ялат чуэца кийча ба

Хьалкъо оал: «Чу а яйна дІаоттадаьр мара, кхай тІара дар ялат дац». Уж кийса аьнна дешаш да.

...Аргунски ялат хьанйдеча предприяте гІолла йола тхоай экскурси оаха дІайолайир лабораторегара. Сона ва цу предприяте керттера инженер У. Дакаев. Лабораторе латт ялат доаьадеш йола шкафаш, технически тарашаш, ялата дикал къоастайра эша кхыйола оборудовани. Асфальт белача кош хІаране чу 3200 тонн ялат дІаоттадургдола складаш — ерригa а итт я уж. Цул совгІа ялат цІендара кейчаьий йиь бани я.

— Шалински районера кхикьа ва Іеш, республикерча дуккхача районашкара ялат кхухь тхо долча, — дувц керттерча инженера. — Из теркал а деш, ерригa а хьалаш вІаштІехьаьхад оаха автомобилаш а машиналаькъа а транспорт хьежаш латтаргйоацаш. Цу гІулакха лаьрххІа грузоподъемни яьй. Цо прицепаш тІехьа йола КамАЗаш Іобовсаергьа.

Цул совгІа предприяте коллективо шийн низаца реконструкци яьй технологически оборудованена а ялата силадапта а.

Соахка а дика хьоккхамаш даькар Аргунски пункто. Мовхьаш тІаэоттара - Іодоассадара план укхаза 114,1 процент кхоачашйир. Иштта 35,8 эзар киловатт-сахьат электроэнерге, 30,1 тонн условни доагора кхомбир. Плал совгІа хиния пайда 75 эзар сом бар.

Коллективо даькха производствении толамаш къоастаде йиш йоацаш дувзаденна да къахьегама хьалха латтача болхлошца. Уж ба слесарь - ремонтни Вадуев Джапар, электрик Музаев Зелавди, водитель Бацигов Бексолта, болхлой Садуева Хузимат, Сатаева Іайшат, Алуева Келимат, кхыбараш.

ЦхьайттагІча пятилетке аргунски ялат хьанйдераша керда декхараш тІаийцад. Къахьегама овсарле хьалха хинначул 3.5 процент лакхье, плал совгІа 8 эзар сом пайда бе лаьрхІад.

Шийн доаш кхоачашдара мишта къахьегаш я коллектив?

ХІана укказа долча ялата ертгІа доал ду. Совхоа хаоттам аьттув боацаш хиларах чуйина ялат тІаьда дар, йоархІий си а кхыйола премесаш а йоахкар. Ялат цІендеш, из доаьадеш дукха къахьега дийзар болхлой. ДІадахача шера сайна дукха къахьега дезаргдоадаш укх шера предприяте кой «СКП-8» яхача марках йола зерносушилка оттаьяй. Цо пхьан сахьата 30 тонн ялат чакхдоаккх.

— Керда хьувкъам тешшаме дІаоттабе Іалаш яра шерра социалистически яхь йоаржаьяй оаха, — йоах парторганизаце секретара С. Абубакарова. Теркал ца деш пхьаккха а доп дитадац. Болхлой моральни а, материальни а безам совбаккхара де дезар белгалдаьд.

А. МУЦУРАЕВ, Шалински района «Знамя коммунизма» яхача газета корреспондент.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкомо, НГІАССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо итогаш яьй районашта, предприятешта, организацешта 1981 шера I квартале план кІоачаш а тІехкхачаш а яра, промышленносте, транспорте, бувзама производства эффективность бакха дикаоа вІара тІехьа лелаьча социалистически яхье.

Социа тІовиийб хьожаве:

хьалхара моттиг, КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома кхерара кара теле ЦІе байракх яла

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНА,

продукци мехьала юккара I квартала план 102,4 процент, къахьегама овсарлен план 101,9 процент кхоачашьяьй;

шоллагІа моттиг, КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота яла

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНА,

продукци мехьала юккара I квартала план 103 процент, къахьегама овсарлен план 103 процент кхоачашьяьй;

НАЗРАНОВСКИ РАЙОНА,

продукци мехьала юккара I квартала план 105 процент, къахьегама овсарлен план 100,9 процент кхоачашьяьй.

кхоалагІа моттиг, КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом яла

ШЕЛКОВСКОЙ РАЙОНА,

продукци мехьала юккара I квартала план 103 процент, къахьегама овсарлен план 102 процент кхоачашъяьй.

Ленински, Шалински, Ачхой-Мартановски, Нажай-Юртовски, Ведински районий дика болх белгабаккха.

Объединенеши управленеши:

хьалхара моттиг а хьожаь КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома кхерара кара теле ЦІе байракх енннай, республикански Сийлен улга тІа яьккхай:

«ПРОМАВТОМАТИКА» НПО

шоллагІа моттиг а хьожаь КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота енннай, республикански Сийлен улга тІа яьккхай

«КОНСЕРВПЛОДООВОЩ» яха НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ПРОИЗВОДСТВЕННИ АГРАРНО-ПРОМЫШЛЕННИ ТОРГОВИ ОБЪЕДИНЕНИ;

кхоалагІа моттиг а хьожаь КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа ВЛКСМ обкома диплом енннай, республикански Сийлен улга тІа яьккхай

ГРОЗНЕНСКИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ ШВЕЙНИ ОБЪЕДИНЕНИ.

Промышленноста, транспорта, бувзама предприятеш:

хьалхара моттиг а хьожаьй КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома кхерара кара теле ЦІе байракх енннай, республикански Сийлен улга тІа яьккхай:

Старогрозненски УБР,
«Октябрьнефть» яха НГДУ
В. И. Ленина цІерагІа йола Грозненски машиностроительни завод,
Гl. Ахриева цІерагІа йола «Электроинструмент» яха завод,
«Грозэнергоремонт» яха ремонтни - наладочни предприяти,
Назрановски трикотажни фабрика,
«Чечингобувьбыт» яха объединени,
Сунженски райисполкома жилищно-коммунальни бовзама производственни управлени,
Шалински райпищекомбинат,
№ 1 йола Грозненски пассажирски автотранспортни предприяти,
Грозненски телеграф,
Шалински мехлесхоз,
«Союзавтоматстрой» яха ВМПО опытни завод,
ГІишлош'ьа Нохч-ГІалгІай управлени,
«Чечингражданпроект» яха институт,
№ 7 йола Грозненски монтажни управлени,
«Чечингушводстрой» ОРС.

шоллагІа моттиг хьожаьй, КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота енннай республикански Сийлен улга тІа яьккхай:

Химически реагентий Карабулакски завод,
«Грозгипронефтехим» яха институт,
радиотехнически завод,
Малгобекски электрически сетеш,
духе комбинат,
Гудермеса локомотивни депо,
«Чечингушстройматериалы» яха производственни объединени,
«Центроспецстрой» треста Грозненски монтажни управлени,
«Грозтрубопроводстрой» яха трест,
Ведински райпо,
ресторанийн кафен трест.

КхоалагІа моттиг хьожаьй, КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом деннад, республикански Сийлен улга тІа яьккхай:

технологически транспорта гешкалински управлени,
«Грознефтеоргсинтез» яхача объединене ремонтно-механически завод,
«Пищемаш» завод,
№ 4 йола мехьала завод,
Грозненски мехлесхоз,
машиналаьча отделене Грозненски энергоучастка,
«Чечингсельстрой» тресте ПМК-921.

УКХ ШЕРА 19 АПРЕЛЕ ШУРИН ФЕРМАША БАЬЧА БАЛХА ХЬОКХАМАШ ГОЙТАШ ЙОЛА СВОДКА

Районаш	ХІара Іеттагара дийнахьа лыаккхер (кг)	
	1980 шера 19 апреле	1981 шера 19 апреле
Ачхой-Мартановски	4,0	5,5
Грозненски	5,1	8,0
Гудермесски	5,3	8,1
Малгобекски	3,7	4,9
Надтеречни	3,3	7,8
Назрановски	4,6	5,2
Наурски	4,8	8,4
Сунженски	3,7	6,4
Урус-Мартановски	4,6	5,8
Шалински	4,7	7,1
Шелковской	7,1	8,0
Республикица гІолла	4,7	7,1

ЛЕНИНА ХЬИЙХАЧА НАЬКЪАГIА — КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА!

ТХА ДОШ чIоагIа хургда

Тха района беррагIча къахьегамхоша санна ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» болхлоша а чIоагIа деташ гIоздаьнна тIайийцар КПСС XXVI съезда исторически решенеш. ХIара бригада, участко, цехо белгалъю парте хьалхашка оттадаь доккхий декхараш кхоачашдара программа.

Ховш махиллара, тха коллективо дика чакхъяьккхар иттлагIа пятилетка. Къахьегама овсарле лаккхъяра дие шера задани диъ шерах ийс беттан кхоачашйир, хIаьта производства боарам дегIабоалабара яр — диъ шерах йис беттах. Шовзткъе шийтта процент дукхагIа арахийцар продукци. Из дерригге де вIаштIехьдаьлар болх беш бола нах дукхагIа а ца хулийташ. ХIаьта планал совгIа маьхала яьккхар цхьа миллиони 807 эзари сома маьха продукци, шин наделена пачхаьалкхен дикала Знак еннай.

Цудухьа тхона къаьстта лоархIаме да коллектив цу толамашна кхоачаьлча опытах кхетамца пайда эцар, из кхы а йаьхагIа хилийтар. Цу хьакъехьа цхьа масал доаладерга аз. ИттлагIча пятилетке механически цехерча бригадирий Евлоева Маднилай а Муталиев Мартазаьний а инициативагIа заводе шерра даьржар цхьан нарядагIа болх бу комплекси бригадаш вIашагIйохкилга. ХIанз цу тайпара 34 бригада я заводе.

Парте хьех, вай еррагIча общества творчески потенциал оарцагIанкха еза, яхаш. Долче, хIара къахьегама коллектива яр в я-кх оарцагIалкхха езаш. Цу гIулакха Iалаьмате доккха новкъостал ду дерригача кхоачамех пайда эцара тIехьа яржача социалистически яхьо.

Заводе массанел дикагIа къахьегаш хьайоагIа начальник В. А. Точиев керте латта литейно - прессови цеха коллектив. Укхаза тIехьбусараш ба. Барт болаш а хьинаре а къахьег коллективо. Цо массаза а тIехкхоачашъю производства график, хIаьта болхлоша — шо-шоай планаш-декхараш. Къахьегама дисциплина толхаяь моттиг хилац, производства культура лакха я.

Болх иштта дика бу механически, сборочни, инструментальни цехий коллективашна, тепло-силовой участко.

Бакъда, иттлагIча пятилетке завода балха юкъе нийсделар цхьадола кхоачамбоацараш халонаши. Шийбейиш йолчча тайпара болх бализар машинашта отделка еча участко (начальник И. Имагожев). Цо кхоачашъиза 1980 шера план, хIаьта хIанз а тIехьаюсаш я. ХIанз цун болх цIенхаштта тоабара наькъаш лехаш я партийни бюро, завода кулгалхой.

Парте XXVI съездо чIоагIа теркам тIабахийтаб гIиллош хьалъяра, наькъаш дахкара эша, коммунальни машиностроени, механизировани инструмент хьаелга дегIадоаладара. Цо белгалдаьд 1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а тха заводо коллективана хьалхайха латта декхараш. 1980 шера хинначул 16,6 процент дукхагIа а хинна 21 миллион сома маьха продукци арахеца еза тха цхьайтталагIча пятилетке. Хьалхарча плане латт бала нах ноа-нарта эшача тоаращца Iалашбара доаш. Нагахьа санна соахка 8 миллиони 71 эзари сома маьха уж тьедаьдале, 1985 шера 11 миллиони 739 эзари сома маьха хьадергда, е 1,5-зза дукхагIа. ТIа мел кхеташ йола продукци къахьегама овсарле лаккхъяра, прогрессивнегIа йола технологически процессаш юкъайоалаяра чотагIа тIакхетийта лерх1.

Иштта сиха дегIаухаргда пачхаьалкхен дикала Знак енна продукци арахецилга. Из Знак тIалатташ хIанз оаха арахецача басар хьекхача шин наделена IотIакхетаргья шин тайпара электросверлильни машинаш. Цу кердача лакхленга кхачара мел эшар заводе долаш да. Масала, дIадахача шера тхо долча юкъейоалаьй продукце дикала доал дара комплексни система (КСУКП), дика пайда баьнаб къахьегам бригадни системагIа вIаштIехьбаьккхарах.

Къахьегамхой йоакхо елга, советски наьха вахара хьалаш тоаделга парте чакхдоахача практически гIулакхий юкъмоттигс латт массаза а. Укх кердача пятилетке заводa болхлоштех гIулакхерча пазан лаьрхIа 12 эзар квадратни метр керда цIеноаш, 160 моттиг йола берий бешаш хьалъергья. Завода ноа 200 моттиг йола столови хьаелларгья. Дикка лакхлургда болхлой алапи.

Бахача наьха хьал-торо тоелга, халкъа боахам дIахьалхашкахьа ухилга тийша да экономика эффективность лакхъярах. Iилма-технически прогресс сихъярах. Iилманен техниканеи кхарагIдаьнараш производствона юкъехкахьарах. ХIанз тха партийни организаце къаьстта теркам тIабахийтаб парте XXVI съезда исторически решенеш болхлошта кIоаргга дIайовзийтара, планаши социалистически декхараши толаме кхоачашдара тIаберзабаьб беррига идеологически болх.

«ХIара балха дена хьадер — дукхагIа хилийта!» яха инициатива дIайолаьрех йолча тха завода коллективо республика беррига машинашъераш, еррига къахьегамий коллективаш тIахьийхай цхьайтталагIча пятилетка план ханал хьалха кхоачашъяра, парте XXVI съезда решенеш вахаре чакхъяхара дерригa низаш оарцагIдахаре. ХIаьта цу гIуленхо тха коллектив декхарийла ю кхы а дикагIа къахьега. ХIаьта дена дош оаха кхоачашдергхиларах цхьанкха шеко яц!

С. МУТАЛИЕВ,
ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода партбюро секретарь.

В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе хьалха латташ хьайоагIа № 5 йолча установка коммунистически къахьегама коллектив. Цхьа санна дукхаза яхье хьалхара моттигаш яхарах совгIаташ а телаш белгалъяьхай из.

Уж толамаш доахача хьинаре къахьегаш хиларех еррагIча коллективо сий деш бола технологаш ба ухказа. Царех ва вокхагIвола оператор Фролов Виктор Иванович. Йоккха опыт йола технолог, кагирхой дикагIвола хьехамча.

Цун смена установке дикагIчарех я. Цхьа моттиг нийслац цо технологически режим толхаяь.

СУРТА ТIА: вокхагIвола оператор В. Фролов.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ЯХЬ ДIАЙОЛАЯЬРАШ

«ХIара балха дийнахьа — хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизагIа вай республике эттара хьалха къахьега йола а енна, яхь дIайолаяьр я тха «Электроприбор» яхача завода коллектив. Из дика гIулакх хьаллацара тIахьийхар тха завода болхлоша республика халкъа боахам еррига коллективаш.

Кердача инициативагIа йола яхь шерра яьржай заводерча цехашта, участкашта, бригадашта, сменашта, къаьст - къаьстача болхлошта юкъе. ХIара дийнахьа итогаш ю яхье баьнараша даьхача къахьегама толамий. Укхаза керттердар да сменагIа бухсоцаш балхах хьахинар: Яхье баьнараша даьхача толамий итогаш еча хана ларделуаш керттерча даькъе нийча продукци — номенклатурагIен заказагIен продукци арахецара план кхоачашъяр. Цкъа дIаелча юха ца ерзаеш дIайохийта е пачхаьалкхен дикала Знак йола продукци дукхагIа хилийтар, къахьегама дисциплина, производства культура, кхыдола хьокхамаш. БIаь балнин системагIа мах бу цар. Хьалхара моттиг хьожаеш йола коллектив хила еза 95 е кхы тIех баллаш. шоллагIа моттиг хьожаю 90 балл яьккхача коллективана. кхоалагIъяр 80 баллага кхаьчачуя.

Цехашка къахьегаш болча болхлоех дикагIбараш, яхье хьалкалаттараш къоастабера хIара цехе вIашагIъеха комиссеш я. Цу юкъевоагIа мастер, ОТК контролер, цеха кулгалхоех цхьа болхло, профсоюзни организацера вокал. Цар цехерча хIара участкера эттара дикагIа толамаш даьха вола цхьайца болхло къоаставу.

В. И. Ленин ваь 111 шу дузача дена сийлица кийчайара къахьегама вахте а этта кердача инициативагIа къахьегаш хиннача коллективашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай мастер Кротов Михаил Васильевича кулгалдеча токарийн участка коллективо Половинкина Лидия Петровна керте латтача переборщикий бригадо. Цу яхье котбаьннарех а лоархIаш белгалбаьха ба итташ болхлой. Царех ба токарь - револьверщик Ерпова Неля Михайловна, токарь Сивельников Федор Иванович, фрезеровщик Трофимов Анатолий Иванович, сверловщица Тутынина Ольга Савельевна, кхыбараш. БIаь гаргга болхло ва укхаза ше-ший тамагIа а долаш продукци кийчъеш.

Хьамсарча баьчча В. И. Ленина 111 шу дузача цIейна дика къахьегама совгIат кийчдаь наькъабаьхкаб тха завода болхлой. Укх шера хьалхарча квартале планагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхай 63 эзар сома маьха продукци, задавел совгIа арахийцай 28 эзар сом мах бола тайп - тайпара продукци. Къахьегама овсарле лаккхъяра задани 101 процент кхоачаш а еш, соахкарчул 3,2 процент лаккхъяьй из. Дуккхьала из лаккхъяра чотагIа хьайна планал совгIа ара мел дийца продукци. Пачхаьалкхен дикала Знак йолаш продукци арахецара плах 107,3 процент кхоачаш а еш, кхаь бетта из арахийцай цхьа миллиони 286 эзар сома маьха. Заводе еррига арахецача продукцех 39,4 процент яр пачхаьалкхен дикала Знак йолаш я. Планал совгIа продукци маьхала яккхарах, бийдал, электроэнергии, металл, кхыйола материалаш кхоярах, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах планал совгIа завода коллективо пачхаьалкхенна баь пайда 58 эзар сом да.

Уж толамаш тIа-тIа тоадеш апрель бетта къахьегаш йола тха коллектив дог тийша я баь бетта план а дикка тIехкхоачашъергхиларах.

Н. НОГА,
«Электроприбор» завода социалистически яхье йола инженер - организатор.

ЛЕНИНИ Нохч-ГIалгIайчеи

Дунен тIа мел болча меттела чIоагIа хьамсара хеташ а дега тIара баркал яхаш а йоах къахьегача наха баьчча В. И. Ленина цIи. Ленина цIераца ювзаенна я XX бIаьшерен йоккхагIа йола событеш: Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци дунен социалистически система хьахилари. Ленина цIераца дувзаденна да дуккха халкъаш къамашта тIалаьттача дукъа кIалхара дахар а.

Ленин Iалаьмате доккха хьалкъал долаш хинна хилар хьагойт, къаман дош санна дола, чоалхане а актуальни а дош дунен тIа цIаккха а а цхьаннахьа-а ца къоастадаьча тайпара къовстадаро.

Iалаьмате боккха ба В. И. Ленина хьехама лоархIам вай мехка. Октябрьски революци хиннача хана, граждански тIом лаьттача шерашка, маьршача хьалашка боахам дегIабоалабеш, къестаде дезаш дуккха дешаш доллашехьа, дас санна дерригача халкъий йовхо йора Ильича. Цо чIоагIа теркам тIабахийта зувра кортамукъа довлара цар лоаттабу къовсам, гIо дора контрреволюционни низаш дохаде Советски Iаьдал оттадеш.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хилалехьарча хана, цун лаьттан ченашка Iалаьмате дукха Iалами рузкъаш доллашехьа, экономически тIехьайиса йола Россе йист яр Нохч-ГIалгIайче.

Советски Iаьдал доаккхаш халача хьалашка лоаттабе бийзар къовсам Нохч-ГIалгIайчу. Иштта дар гIулакхаш еррагача Кавказе а, хIана аьлча Россе дукха къамаш дахача йистий цу даькъа тIа къамаш эгIадара, уж вIашгIа летадара политика чакхйоахар контрреволюце. Уж халонаш а, укхазара къахьегамхой повстанчески болама торонаш а, края Iалама рузкъаш (мехкдаьтта) революцена боккха экономически лоархIам болаш хилар а терксал а деш, В. И. Ленина чIоагIа теркам тIаухийтар еррагача Кавказа а Нохч-ГIалгIайчен а халкъаша контрреволюцена духьала лоаттабаьча къовсама. Цун указанех баьхка бар граждански тIом лаьттача шерашка Нохч-ГIалгIай чу повстанчески болама керте лаьтта Г. К. Орджоникидзе, С. М. Киров, Н. А. Анисимов.

Революце баьчча бахкийтараша Ленина цIерагIа контрреволюцена духьаларча тIема, турпала гIулакхашта деташ урауттадора Грозненерча пролетарната отрядий, Iаьлаха - Юртарча легендарни тIемахой, Шерипов Асланбека цIеча дошлой, цIаккха а бицлургбоацача Доланха-Юрти ТIой - Юрти лоралырий, Дьяков Александра цIеча казакий, Сурхо тIеи Экажкъонгий - Юртеи деникинцашта духьала лийтарий.

Шийн письмош тIех телеграммаш тIеи В. И. Ленина хьехараш дора, указанеш телар контрреволюценен интервенценен духьала, къахьегамхоша яьха коталонаш карара ца ялийтара лоаттабу къовсам миштa вIаштIехьабаккха беза хьехаш. 1920 шера 19 сентябре ше Г. К. Орджоникидзе цIерагIа яйтача телеграмма тIа В. И. Ленина йоахар: «Кавказе белогвардейщинах юхейиса еррига бандаши ординигаши ма кулла сихагIа а хIана юхе ца дуташ а хIалакъяр... еррига-ча пачхаьалкхен лоархIам болаш хIама да».

Ховш долчча тайпара, мехкдаьтта даккхара мехка шолагIа моттиг яр цу хана Грознега. Цунгахьа кулгаш хьакхуададеш бар англичанаши туркий, из дагайоаллаш бар американцаш а. Цудухьа дар Нохч-ГIалгIай чу революцийнни тIемаш дIаьхдалар а низаш дIа-ихха нийсдалар чIоагIа чоалхане хилар а. В. И. Ленина теркал ду из хIама 1920 шера 15 марта хин транспорта болхлой III съезде ше къамаьл деш. Грозный кастта белогвардейцех цIенъерг хиларах ше тешаш волга белгал а доаккхаш.

Цул тIехьагIа кхоачаш итт ди а даьннадацар, 1920 шера 25 марта Серго Орджоникидзе В. И. Ленинга телеграмма йоайташ: «Селхан вай бIуво хьалаьцай Грозный. Мехкдаьтта промыслаш йоханза я», хIаьта 28 марта шийн цхьан письмо тIа белгалдоах мукъальккхача Грозненга 15 миллион пунт бензин лорадараи пайда эцаран сов сиха де дезараш.

Дуккхача кхыча исторически документашa тешал ду къахьегамхой баьчча Къулбаседа Кавказа лоамашка бахача наьха хьашташи царна эшараши чIоагIа дагадоаккхаш хинна хилара.

Граждански тIом чакх а баьнна Нохчийчен ГIалгIайчен кIайча гвардех мукъаяьлча хиннача хана, йоахкха калонаш тIалаттар вай халкъашта: йохаль, хIаланаяь, йоагаьа яр дукха юрташи хутораши. Г. Н. Орджоникидзе хоам бу Ленинга лоаман нах воча хьала тIа хиларах а царна материальни гIо дийза дарг ца хиларах а. Цу хана кхоачу Совнаркома Председатель волча новкъоста Ленингара ухх тайпара зIы: «Аз викал ву хьо лоаман йахага дIакхайкаде, царна ахчаца гIо дарах дола дош Халкъа Комиссарий Совете гIолла чакхдаьккха аз доши луш хилар. Цу чотах дIале царна 200 миллион сом». Лоаман наха юхадахаргдоацаш гIо дарах дола из документ «Красная Ингушетия» яхача газета тIа арадаьннадар 1920 шера 29 апреле. В. И. Ленина шоай йоакхо яр Iалаьмате чIоагIа дика хийтар Нохчийчени ГIалгIайчени къахьегамхошта. Шоаш яздеча письмош тIа, собранешнен конференцешкеи тIайиьча резолюцеш тIа чIоагIа баркал йоахар Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша шоай баьчча. хIаьта шоай дегаша из чIоагIа къоабал веш хилар яхайка а дора. 1920 шера 29 июне шоаш дахьийтача письмо тIа В. И. Ленинга деза моарцал доxьийт ГIалгIайчен къахьегамхоша, хIаьта Ленина шийкIоарггача хьаькъалца кулгал а деш шоаш социализм хьалъеча хьинаре дакъа лоацаргхиларах дош а лу.

Горнорабочий союза Грозненски отделене 1920 шера 20 октябре шоаш дахьийтача письмо тIа дош лу В. И. Ленина грозненски мехкдаьтта промыслай болхлой Советски Iаьдала тешаме а моллагIча бандаех из лораде кийча а хиларах.

В. И. Ленин ваь 50 шу дизара сийна Ильича совгIата 46 вагон мехкдаьтта продукташ яхьийтай Грозненерча мехкдаьттахоша.

1923 шера Калинин Грозне венача хана, В. И. Ленин могаш ца хилар чIоагIа хала а долаш, шоай торжественни митинге решени тIайийцар болхлоша Калинингга гIолла Ильича курортни карта а доxьийтадда, Горячеводске курорте а хьехалва аьнна. Грозненерча мехкдаьттахоша къаьнача промыслай сийлен буровой мастералла хорж из. В. И. Ленин ца могаш хиннача хана «Нефтерабочий» (хIанз «Грозненский рабочий») оалаш хиннача газето хIара шийн номера тIа арайоахар цун лазарах йола бюллетень.

ЧIоагIа хала хилар Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхошта В. И. Ленин кхалхар. 1924 шера цу беррагIча къахьегамхой деташ маьлхара дахийтача январь бетта дийнахьа нохчий халкъо дув биар В. И. Ленина, баьчча весетаца шоаш тешаме хургхиларах а уж шоаш кхоачашдергхиларах а.

1924 шера 31 январе ТIой-Юртарчен Долакха - юртарчен наьха схода резолюце тIа белгалдаьккхад дерригача дунен тIарча къахьегамхой баьччен хьехорхон вола В. И. Ленин кхалхар гIалгIай къахьегамхошта боарам боацаш халахилар.

Ленин кхелхачул тIехьагIа доладелар ленински призывагIа нах парте хьайбелге. РКП (б) мугIараш чIоагIдара Ленина партена гонахьа кхотабалара заводий, промыслай, машиннаькъа станицей болхлоша заявленеш тел шоаш РКП (б) мугIарашка дIаэцар дехаш, вIашагIъехн ленинизм Iомара йола кружокаш.

Грозненски партийни организаце хьайийцар шийн мугIарашка 2000 совгIа саг. Парте дIаэцар дехаш заявленеш ухар къаьст-къаьстача нахагара кха ца Iеш, бIарччача коллективашкара. Уж араювлар моттигерча газеташ тIа. Цар хьагойтар къахьегамхошта шоай баьчча чIоагIа безаш хилар. цар тIа къахьегамхоша кхайкадора шоаш Ленина васкеташ кхоачашдергхилар а цо дIадоладаь гIулакх шоаш дIахьоргдолга а.

1924 шера 13 феврале болхлой, алархой, красноармейски депутатий Грозненски Совето соцам бир Ленин цIаккха а виц ца воалийтара де дезача гIулакхех: цунна памятник оттаде, цун цIи улицашта, фабрикашта, заводашта яла.

Ленина цIи яхаш я парте а халкъа а гIулакхашка. Хьакъалера ленински къамий политика чакхъяхар бахьан долаш, лакха дегIаена индустри, хьалха латта юрта боахам, йаьхни формагIа къаманц чулоацамагIа социалистически культура йола край хиннай Нохч-ГIалгIайченах.

Ш. АХМАДОВ,
историческа Iилмий кандидат.

Грозный тахан.
СУРТА ТIА: Ленина цIерагIа проспект.
И. ПЛИЕВА сурт.

Инициаторий гIулакхаш

СССР 50 шу дизар цIерагIча Грозненски химически завода коллективо дIадоладир цхьайттлагIча пятилетке «ХIара балха дийнахьа — хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизагIа социалистически яхь леладелга. ДIабахача кхаь бетта баьча балхах хьахиначо хьахьокх оаха дIадоладаь гIулакх нийса хилар.

ЦхьоалагIча квартала план 101,4 процент кхоачашъяьй коллективо, планал совгIа 504 эзар сома продукци арахийцай, хIаьта дикала Знак йолаш арахийца продукци 79,8 процент я.

Яхье баьнараашта юкъе хьалхле лелаеш я полиэтилен арахеца № 130 йола цех, фенол - ацетон арахеца № 12 йола цех; № 7 йолча цехера Сергей Сергеевич Кузьмин начальник вола «В» смена; № 131 йолча цехера «А» смена — начальник Александра Ивановна Нечаева; № 108—110 йолча цехера «Б» смена — начальник Евгений Георгиевич Дьяков; товарно - бийдала цехера «Т» смена — начальник Борис Степанович Храмов.

«ХIара балха дийнахьа — хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизагIа яхь яьржай заводе участкашта, къаьст-къаьстача болхлошта юкъе. ХIаране цу яхье ше-ше котвала гIерташ дика толамаш доах. Белгалбаьннарех я Е. П. Фатьянова, П. В. Попова, В. И. Степаненкос кулгалду участкаш. Из тайпа яхь йоаржаеча дукха низ къахьегами дIалуш ба № 12 йолча цеха аппаратчик Ирина Федоровна Юровских, № 108—110 йолча цеха аппаратчик Галина Алексеевна Кузьмина, центрально-ремонтни цеха слесарь Леонид Викторович Бегун, № 17—18 йолча цеха аппаратчикаш Любовь Ивановна Кубнева, Николай Николаевич Кузьменко, иштта кхыбараш.

В. АНДРОСОВА,
СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода профсоюза заводской комитета председатела заместитель.

Доярка орден еннай

Грозненски района «Юбилейный» яхача совхоза къахьегамхоша дIадахача шера планал совгIа дIаелар пачхаьалкхенна 147 тонн шура, 28 тонн дулх, хIаьта хIара кхоабача IаттагIара планагIа яккха езар 2700 килограмм йолаш 3440 килограмм шура а яьккхар.

Доккхий толамаш доахаш къахьег совхоза болхлоша укх шера а. ПланагIа 85 тонн дIаяла йоагIаш пачхаьалкхенна кхаь бетта дIаеннай 130 тонн шура, хIаьта дулх планал ялх тонн совгIа деннад.

Совхоза доярк ашта юкъе къаьстта дикагIа къахьегаш хьайоагIа Хожбахмадова Закият. Иттех совгIа шу да цу хьинар долча доярка укхаза болх бу. Доккхий толамаш даьхад цо иттлагIча пятилетке. ПланагIа яккха езар 244 тонн йолаш ше леладеча доахангара цу юкъа 420 тонн шура яьккхай Закията, хIаьта хIара IаттагIара яьккхай 22050 килограмм планагIа яккха езар 12850 килограмм йолаш.

Иштта хьинар айдена къахьег Хожбахмадовас укх шера а. Кхаь бетта планагIа яккха йоагIар 673 килограмм йолаш хIара ше кховбача IаттагIара 983 килограмм шура яьккхай цо.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо иттлагIча пятилетка заданеци социалистически декхараши кхоачашдеча толамаш дахарах укх шера Ленина орден еннай Хожбахмадова Закията.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

Деза совгIат леладер

Назрановски района «Маяк» яхача совхоза Сурхотiарча хьайбаш леладеча ферме къахьегаш я Базалаева Бейсара Либихан. Ткъаьшиъ шу да духхьал цу цхьан ферме доярка йолаш Iаьсий хьалнхедеши цо болх бу. Ханага диллача йоккхалгахьа леста я из. Яле а къонача сага санна кIаьд ца луш дега бокхха саькъердам хулаши гIулакх ду Базалаевас ше кхедеча Iаьсашта.

Шоай дикагIйолча болхлочо доаха толамаш дувцаш дукха дийцар сона совхоза парткома секретара Плиев Апте. Цун къамаьл чакхдаьлча из йолча дахар тхо. Делкъа ха хьатIакхаьчаяр.

— Хьайбаш леладерех саг хургвий хIанз ферме? — санна аз шийга хаттар деча, цервальча санна согахьа хьа а хьежа, велакъежар партткома секретарь. ТIаккха цо аьлар:

— Са тувргдарий Базалаевай чу а яха сатийна Iоха? ХIама даъа чунхача а ткъаьх минут мара ха яккхац цо. Сиха юха а хийн царга хьожаш йоаллаш хул.

Партнома секретарь бакълуш хиннавар. Чуяха хIама кхаьлла юха а ена Iаьсашта дикагIа дуаргдолча хьисапе хьаь чу довлла гIоьа доакъар хьал а хьедеш из юха хьайбашта хьалхашка нийсдеш Iодехкаш йоаллар Либихан. ХIаьта шоашта хьалхашка вIалла хIама ца юташ кхоачадаьрашта керда дар дуллар. Цхьатарра дахаш дIаетта латтар шу далянза дола Iаьсий. БIара ма хьежжа а хайра сона царга хьежар дика болхло йолга.

ЦIеча доахах кховзткъеиъ Iаса да Базалаевас хьалхкхедеш. Лостам болаши цIенои дар уж чудаьхка доккха кхий. ЛаьрххIа даь керда кIалхьарцар а долаш, еккъача моттигашка дажаш латтар Iаьсий. Цхьаккха а дацар царех бIеха.

Кхоачам хиллал хьаьнадоакъар доацаш йоккха сагото леланьй совхоза кулгалхоша укх дIадахача Iай. Тоъаш дацар из Либихана леладеча Iаьсашта а. ХIаьта а Базалаевас хьайбаша дикагIа дуаргдолча тайпара гIожа доакъар дIадехнарах, кхы тIа мел деза гIулакхаш доладаш дарах, цхьа долаши цIьанкха бежан ца къастийташ Iангара дахьад Iаьсий.

— «Плодопром» треста чуйолчча совхозашта юкъе цу хьокхам эттара дикагIа ба «Маяк» совхоза хьайбаш леладерий — йоах цу треста керттерча зоотехника Исман Саид-Эмина.

Цу ферме эттара хьалха ший къахьегам дIаболабеш доярка хиннай Либихан. Цхьа шу дIадахийтадаш хьинар долча кхалсаго шийн плана тIайица социалистически декхаре толаме кхоачаш ца деш. Дукха мехкарий Iомабаьб Либихана доахан детта, дIакхетабаьб шийн опытах.

Доярка а йолаш къахьег Базалаевас 1965 шу хьатIакхачалца.

Цу шерашка тайп-тайпара лазараш деттадаларах а керттIа Iунал ца дарах а Iулашта юкъера дукха Iаьсий къесташ моттигеш хиннай совхоза фермашка.

Iаьсий хьалхкхеделга хала гIулакх да. Къаьстта теркам тIабохийташ хьажа веза царга. ТIаккха Базалаевайта дехар дир совхоза кулгалхоша. Iаьсий Iуя хьаьца яьна. ДIаболабу цо шийн керда болх. ХIаьта цхьа шу дIа а дахийтац бокха толам ца боаккхаш. Шийн бехкагIа цхьа бежан ца къастийташи дикка планал совгIа доалIотIадеттадолийташи дIател цо хьал а кхедеш Iаьсий.

Массехк шера вIаштта иштта доккхий толамаш доахаш къахьег Базалаевас. Районе а республике а дIайоваз цун цIи. Боккха мах бу Базалаева Либихана къахьегамех Даьхено. 1969 шера хьайбай боахам дегIабовлабеча тIехдаьлла доккхий толамаш дахарах дезагIа дола совгIат — Ленина орден елар цунна.

Тхан кховзтъеи ялхлагIа шу шийн дале а хьинар лох ца долийташи беркатеи къахьегаш я Базалаева. Цун масал дIа а ийца кагий хьайбаш хьалкхедеча къахьегаш кхыбола кхалнах а ба «Маяк» совхоза фермашка. Царех цаI я 1979 шера Къахьегама Сийлен III степена орден енна Аушева Ибраьхьима Тамара. Бузурганова Iашат, шийтта бер кхелаь Аушева Дудара Маржан, Умиева Басит, кхыбараш.

Назрановски района совхозий фермашкарча болхлоша доккхий толамаш доахаш къахьийтад иттлагIча пятилетка шерашка. Къаьстта дика чакхдаьккхар цар 1980 шу. Республике хьайбаш леладерашта юкъе яьржача социалистически яхье юхало яьккхарг а лоархIаш массехказа республикански газеташ тIа чIоагIдаьча Сийлен улга тIа баькхар уж.

Дерриге шоай планаш оарцагIдаьха къахьег кердача пятилетке «Маяк» совхоза хьайбаш леладераша а. Укх шера цхьоалагIча квартала планагIа 110 тонн шура пачхаьалкхевна дIаяла йоагIаш, дIаеннай 113,5 тонн, хIаьта дулх а дIаденнад планал совгIа 10,3 тонн.

Базалаева Либихана дIаболабаь болам хьал а лаьца шоаш леладеча доахангара тIа-тIа дукхагIа шура йоаккхаш къахьег доаркаша Нальгиева Махьмада Марема, Нальгиева Дауда ПаьтIамата, Евлоева Хьусена Лизас, кхыбараша.

Шоай планаши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара иштта хьинаре къахьег совхоза хьайбаш леладераша. Царна юкъе я Ленина орден лелаю Базалаева Либихан.

С. АУШЕВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

СОБРАНЕШ КИЙЧЪЯРЕИ ЧАКХЪЯХАРЕИ ПРАКТИКАХ

Парте XXVI съезда решенеша къастта белгалдаьккхад коммунистий денал айдара, уж вахара дехьалера новкъа лувцаш хилийтара лоархlаме фактор хилара тарра партийни собранеш кийчъярен чакхъяхарен практика кхы тlа а тоее еаш хилар. Цу дакъе дукха де хlана нороргда из гlулакх талласта лелаце коллективашна меттел собранеш шай хьалдача системагlа чакхйоккхача юкхьанцарча партийни организацешка а. Тахан кердача рубрикана кlел оаха кепатохача Я. Сагова статья тlа айдаь къамаьл хьаллоацаш шоашта хетар цу хьакъехьа арга аьнна хет тхона мугlарерча коммунисташа, юкхьанцарча партийни организацей секретараша, парте райкомий, горкомий бехктокхалоча болхлоша.

Коммунисташа денали хьаькъали эца хьаст

Ерригача партеца, дерригача советски халкъаца цхьана чlоагlа къоабалъеш тlайнцай КПСС XXVI съезда решенеш Гl. Ахриева цlерагlча «Электроинструмент» яхача завода коммунисташа а берригача къахьегамхоша а. Съездо хьалхашка оттаь дуккха хlамаш хьадара йола сийленга программа. йоаваши, юкцаши хlара бригада участка, цехо белгалдоах парте тlайнца решенеш толамца кхоачашъяра де дезараш.

Къахьегама коллектива кулгалдеш дола дакъа — ала а доагlаш ишта оал тха болхлоша юкхьанцарча партийни организацех. Из яйса аьнна хlама хилар къаьгагlа гучадоал коммунисташа нердадараш, динагlдараш производствана дукхагlа юкъе ма уази уж нердадараш дlадоладара бартагlа а хьинарегlа а оарцагl ма бувли. Тlехьадисарашта, дlахьалхашкахьа дахара новкъарло еш мел долчунна дукхьала цар къовсам лоаттабаро, царех хlаране гойтача хьокхамо, коммунистий къахьегамхошкарча чlоагlача бувзамаша, перспектива йовзаш хиларо, наьха хьинар айде харо цу дерригне гlо ду партийни организаце сий айдара, боахама гlулакхашта, наха идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам балара деша цо ю влияни лакхъяра. Парте волча сага декхар да парте решенеш кхоачашъяра лоаттебеча къовсаме хьалхарча мугlарашта юкъе хилар.

Ховш долча бесса, юкхьанцарча партийни организаце лакхагlа йола орган, коммунисташа партийна закалка ялара чlоагlа новкъостал деш йола, ерригача партийна организаце латтача гlуланхех бола царех хlаране бехктокхам лакхбара тlо деш йола кхетам балара школа я партийни собраш.

Партийни собранеш чакхъяхара даькъера хоадамболлаш йола опыт loвзьй тха партийни организаце. Собранешка еш йола докладаш кlоаргга маlан долаш а самокритичин а хул, уж йlаьха хилац, амма коллектива вахарцара динадараш а кхоачамбоацараш а хьагойташ хул.

Собранеш чакхъяхара практика тоаяра кlезига балхаш даьдац партийни организаце «Ярославски городской партийни организаце партийни собранеш чакхъяхара практика хьакъехьара «КПСС ЦК соцам вребаьннчул тlехьагlа. Дукхагlа уйла еш уйттаь а актуальнегlа дола децаш чулоацаш а хул собраней ден повестка, лакхбенна завода производственни а общественни а вахарера цар лоархlам, бухсоцаш хьахур докхагlа хулийташ я цига тlайнйю решенеш.

Собранешка дувц коммунисташа экономически парте чурча вахарен даькъера, идеологически балха хьакъехьара овлангара дешаш. Цига къамаьлаш дераша тел боахама а политически а дендараш къестадечара хlара коммуниста лоархlам лакхбара тlаерзаь йола предложенеш, принципиально гучадоах кхоачамбоацараш, гlуланхах кlоарга кхета а кхеташ белгалду уж дlадахара наькъаш.

Партийни собранеш дикагlа кийчъе даьннад тхо, цу гlулакха юкъеуза шерра актив. Собранеш кийчъяра балхашта дукхагlа юкъеуза хlана мугlарера коммунисташ, хlаьта хьалха наггахьа мара деш дацар из хlама. Каст-каста хул из гlулакх деш автоматчик Черных Сергей, наладчик Даурбеков Муса, слесарь - лекальщик Котиев Ахьмад, дукха махера предложенеш телаш бола кхыбараш.

Чlоагlа теркам тlабохийт докладий чулоацам лакха хилийтара, хlана аьлча, цар политически пралах, дувца оттадаьча деша еча анализо кlоаргалах тайша да дукхача даьнъе коммунисташа собране хьинаре дакъа лоцар, тlайнйю решенеш хьадаш гlулакх довзаш уйтталь хилар.

Собранешка докладаш ю парторганизацей секретараша, парттрупоргаша, боахама кулгалхоша, специалисташа яь ца lеш, мугlарерча коммунисташа а. Оаха дилла даганхоаб, коммунистий хьинар айдарх царгара хьадехараш совдахарх балха дикал лакхъяра дlоагlа хилар. Тха партийни организаци гlулакх довзаши денал долаши хиларах дувц тха производственни толамаш.

Иттлагlча петилетка заданеш хенал хьалха кхоачашъяра яьржача яхе дилла а республике хьалха латтача предприятешта юкъе хилнай завода коллектив. Дукхаза тайнай цунна КПСС Нохч-Гlалгlай обкомен Наьсарен райкомен Сийлен грамоташи марара кара тела Цlе байракхаши. Шийна къахьегама цу тайпара лакха мах баро дог айдора тха коллектива, тlатlа динагlа бора цо болх.

Доккхий социалистически декхараш тlайнйцар завода коллектив КПСС XXVI съезда кийчо яьча хана, хlаьта уж толамца кхоачаш а дир. Цунца дувзадешна КПСС обкома, НГlАССР Министрой Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота хьожайир завода коллектива, хlаьта «КПСС XXVI съезда дола республика совгlаташ» яхача книжка тlа а яьош.

Укх шера январь бетта хилар «1990 шера завода коллективо баьча производственно - боахамен финансовий балха итогаш 1981 шера план хаьнал хьалха кхоачашъяра даькъера декхараши» аьнна ден повестка а йолаш йола завода партийно-боахама актива собраш. Цига доклад йир завода директора М. А. Зурабова.

Чулоацамга диллача политически яра, анализ кlоарга йолаш яр доклад. Докладчико дlагойтар собране гулбеннарашта ерригача предприяте балха дика а эсала а оагlош.

Доклада тlа а къамаьлаш даьча коммунисташа а чlоаггlа критика йир завода цхьаболча цехийи участкайи кулгалхой балха, белгалъяьхар къестаяза йола проблемаш, дукха дийцар коммуниста шийна тlабеллача балхах бола бехктокхам меттел, партийни организаце берригача балхах бола бехктокхам а тlалатташ хиларах.

Хьоацаргъя вай масала чакхйийна цхьайола партийни собранеши тха цхьаболча коммунистий балха тlех общественни вахарен ниясдена гlулакхаши. Цу тайпара моттигаш кlезига хуле а, царех дувца деза аьнна хет сона.

Цхьаьнга цар болх нийса чакхбахара хила еззаш йола атмосфера хилац собранешка, коммунисташа хьинаре дакъа лацац ден повестка тlа латта дош дувцача, цхьабола коммунисташ дукхьала вснавацар ца алийта ух собране.

Дукхаза гlеттадаьд парттийни собранешка, цар тlайнача резолюцеш тlех соцамаш тlех пайда ца эцаш латташ дукха оборудовани я заводе яхаш коммунисташа еча критикаца дувзадена дола дешаш, цхьабакъда, из оборудовани хlанз а тlехьа амортизационни отчисленеш а еш, деш хlама а доацаш латташ я. Хlаьта мел пайда бала йиш я цунга болх байтача?

Тха партийни собранешка каст-каста го йиш я дилла къамаьлаш цу коммунистий цаlаш болаш. Хlаьта тха партийни организаце учете латташ 80 коммунист ва. Царех цхьаболчар собране дош аьнна е пайдане предложени енна сона дагадагlац.

Парте XXVI съезда КПСС ЦК яьча Отчетни доклада тlа нов. Л. И. Брежнева аьлар, партийни организаце болх бокъонца эффективни хила йиш яц, нагахьа санна парте членаш дуккхьала хоададаьча сахьаташка партийни собране багlа а хьалхе а белгалбаьча ораторий къамаьлашка ладугlа а ухаш хуле. Партийни собранш, моллагlча партийни комитета пленум а санна, боккхача лоархlаме дешаш кlоаргга дувца деза моттиг я.

Коммуниста хьинар... Санах латт на? Малагlа да из лохен лакхен хилара бахьан?

Парте тlаьдеш хlана дал пассивности цхьана хlаман терно йоацаш хилара, йоахар новкъоста Л. И. Брежнева. Нагахьа санна хьо коммунист вале, хьа декхар да халонех ца къехкар, уйлаш тlехьайнсача наьха хабараш хьал ца лувцар, санкетам болаш а хьинаре а вола парте бlухо хилар. Къахьегаме а, общественни вахаре а, дешаш волчо а, быте а. — дилла а массанахьа а коммунист хила а вай ленински парте члена сий дола цlи лакха лоаттве а еза цо...

Шеко яц, завода коллективо а цун денал долча авангардо — юкхьанцарча партийни организаце а парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара де мел дезар дергхиларех.

Я. САГОВ,
Гl. Ахриева цlерагlча Назрановски «Электроинструмент» завода токарь, КПСС Нохч-Гlалгlай обкома член.

КЪАХЬЕГАМО СИЙ ДОАККХ САГА

СССР Лакхерча Совета Президиумо итгlагlча пителетка задачаш социалистически декхараш кхоачашдечо теллаш дахарах СССР орденаши медалаши сийле СССР энергетикаи электрификацеи Министерства объединенеи, предприятей, организацей болхлой, инженерно-технически балхлой, гlуллакхарча наха группа. Царна юкъе Нохч-Гlалгlайчено гlолх:

КЪАХЬЕГАМА ЦlЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Доалетукаев lусмана — Малхбузехьарча электросетий электромонтера.

Ягодкина Наталья Ивановнана — «Грозэнергоремонт» яхача предприяте обмотчицина.

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГlАЛА ОРДЕН

Бутаев Магомед Бутаевича — Малхбоалехьарча электросетий мастера.

Майоров Григорий Андреевича — ТЭЦ-2 электромонтера.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Балаянц Юрий Суреновича — Грозэнерго керттерча инженера.

Гурба Екатерина Даниловнана — Грозненски ТЭЦ яьшта управлени еча центральни тепловой щита машиниста.

Шелухин Александр Зиновьевича — Грозненски ТЭЦ турбинни отделене болкхагlболча машиниста.

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Петрова Виктор Ивановича — «Грозэнергоремонт» яхача предприяте слесара.

Сусоев Анатолий Александровича — ТЭЦ-2 котельне воккхагlболча машиниста.

Яценко Алексей Ивановича — Малхбузехьарча электросетий электромонтера.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Белоглазова Лидия Петровнана — КПСС Грозненски горкома секретара.

Темирсултанов Ахмет Умаровича — ТЭЦ-2 локомотиве машиниста.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Мизаева Зура Хасаевнана — «Грозэнергоремонт» яхача предприяте электросларщина.

Шипковских Николай Дмитриевича — «Дагэлектросетьстрой» треста № 66 йолча механизировании колонна электромонтера.

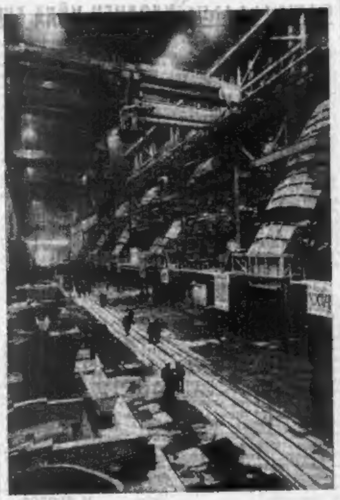

Красноярски край. «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалла а СССР экономически социальни деrlайоалаяра нерттерча лостамаш» тlа лаьрхlа да Сибарегlен бесаш дола металлурги сихха деrlайоалаелга. Из декхар кхоачашдара лоархlамболаш я уккхаза хьалъяь Надеждински металлургически завод.

Гаьнарча Къулбеседа халача хьалашка лоацача хана «Таймырэнергострой» яхача специальни управлене гlишлонхой коллективо бесаш долча металлурге из гигант хьалъяьй, цига ше санна кхыйоаца оборудовани а отталь.

Надеждински металлургически завода отталъча оборудованена комплексни опробовани еча хана массехк тонн никель даьккхад. Предприяте болх беш йолча объекташца цхьаьна болх бе йолаенна металл лоаладеш йолча цеха никелеви линии.

Надеждински металлургически завод — Норильски горно - металлургически комбината шоллагlча аргlана чуйоагlача предприятей комплекса звено.

СУРТА ТlА: Надеждински завода металл лоаладеча цеха конверторни отделени.

А. ПОЛЯКОВА сурт,
ТАСС фотохроника.

ДОЗА ДЕХЬАРА

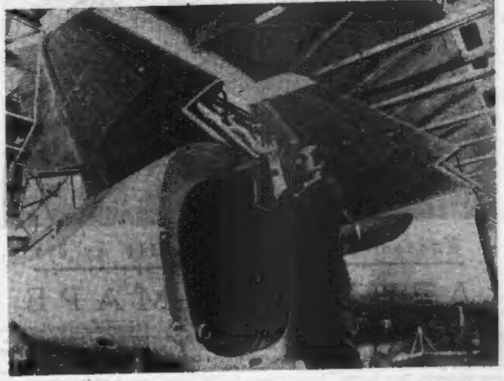

Массе оагlорахьара цхьана дlа-юха лелаьдеча чехословацко - советски гlулакхашо новкъостал ду шина а мехка экономически потенциал чlоагlъяра. ЧССР итташ колча заводашкеи комбинаташкеи специализаци еш латт СССР лаьрхlа продукция арахецаш уж хургйолаш. Церна юкъе я Прагера Л-39 яха учебно - тренировочни реактивни самолеташ арахецаш йола «АЭРО» яха производственни объединени (сурт тlа).

ЧТК—ТАСС сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КlИРАГlА

СОЦИАЛИЗМА МЕХКИЙ ЦХЬОАГlО ХЬАХЬОКХАШ ДОЛА ХlАМА

Чакхъяьлнай йоккхийча политически событей цхьанха цхьа этап. КПСС XXVI съезд хинначул тlехьагlа хиннай Болгарски Коммунистически парте XII съезд. Чехословаке Коммунистически парте XVI съезд, хlаьта 16 апреле шийболх чакхбаьккхаб Германе Социалистически цаlйолча парте X-ча съездо.

Цу съездаша хьахьекхар социализма вежарашха долча мехкий, дунен халкъашта юкъерча, коммунистически болама цхьоагlон сийлахьйоккхача содружества низи. Цига lалаьмате дика итогаш яьй деrlаена социалистически общество хьалъяра, норта болаш хьагучаьлхай пайда эцанза йола торонаш, хьатlайоагlача хана дола доккхий декхараш оттадаьд. Отчетни докладашка, съездий документашкен решенешкен белгалдаьккхад коммунизм хьалъяра тlехьа лоаттабеча къовсама кердача, кхы а бехктокхамегlа йолча этапе социалистически строй совланех массе а оагlорахьера пайда эцилга, производство деrlайоалаяра интенсивни методаш балха юкъейоалаелга, дукхача ханашта лаьрхlача целевой программай ларда тlа социалистически экономически интеграци дlахо кlоаргъелга дlадехеш хилар.

Вежарашха йолча партей съездий материалаш чlоаггlа тешал йу социализм хьалъяра наькъаши формаши дукхача тайпара яле а тайптайперча къамийи исторически хьалашка цун керттерча закономерносташ цхьатарра хилара. Уккхазара хьадоагlаш да 60 шу соагlа ха йолча Советски Союзе керда общество хьалъяра опыт кхыча социалистически мехкаша lалаьмате чlоагlа терналъеш хилар. Вежарашха йолча партеша маьже новкъостал а шоай творчески болх хьаллоацаш дола хlама а санна тlайнйцай КПСС XXVI съезда решенеш.

Ленина парте съезд, аьннад СЕПГ ЦК Генеральни секретара Э. Хонеккера, lалаьмате боккха лоархlамболаш я советски халкъ дlахо коммунизмагахьа дакара, дерригача социалистически содружествана, дерригача дунен халкъаш деrlаахара. Цlаьхха а хьахьекхаб цо машари социализми бахьан долаш лоаттабеча къовсамера КПСС-ен СССР-ен дерригдунен-исторически лоархlам.

Вежарашха долча мехкашкен дерригача дунен тlен чlоагlа багадаха дувцаш да советски коммунистий съезде Л. И. Брежнева «хlанз цхьанна а халкъа машар лорабарал, хlара сага керттера бокъо — вахара бокъо lалашъярал доккхагlа, лоархlамегlа дош дац» аьнна дешаш. Цунца дувзадена СЕПГ X съезда делегаташта хьалхашка къамаьл деш КПСС делегацена керте лаьттача М. А. Суслова аьннад: «Съезда трибуна тlара Л. И. Брежнева дlакхайкаьй 80-ча шерашта йола машара программа вала йиш йола, дунен халкъашта юкъе шерра хьаллаьца йолча конструктивни предложеней комплекс».

ФРГ, Англе, Франце финансай министраши йоккхийча банкай кулгалхойи. Из совещани хиннай къайла наlараш а йолаш, цхьабакъда цхьаннена а къайле йолаш хиннадац конкурентии къовсам хадданза хьалхьебеш а ирбеш а йолча цlенхашттерча экономически вlашдухьелеш ингалсийски столице цу ихе мехка никалаш боадабь хиннилга.

Совещани гулъяра бахьан хиннад, «Бизнес уик» яхача американски журнала яlачох, «цхьан оагlорахьара Вlашагlйхийттача Штаташта, вокха оагlорахьара Малхбузен Европа мехкаштен Японешей юкъе хьайна учетни ставкай долла хlама доахаш бола тlом» хилар. Гlулакх ишта латт аьлча, из латт доллара позици чlоагlъяра наькъаца шоай экономически проблемай дукъ конкуренташта дlатlадилла а гlерташ США-с банковски учетни ставка 17,5 процент лакхъярах. Цу хьакъехьа французски вокха промышленник а финансист а волча Люсьен Лук маьллара, «вай хана эттара аттагlа да шин валюта лакха паритет хьалладара наькъаца экономически кризиса экспортировани а».

США цу тlахьехама эттара хьалха йоп денар Малхбузен Германе я. Цо даьр дахьад Франце, Швейцаре, Бельге, Голланде, тlом дlабаьнначул тlехьагlарча хана шоайцига рекордни учетни ставкаш юкъейоалаяь хиннача кхыча мехкаше. Цхьабакъда, е Малхбузен Европа мехкашта а е Японена а мегадац уккхаза доллара духьалъотта. Иштта шоай учетни ставкаш лакхъярах, из гlулакх бахьан долаш кредиташ ея а еш шоай промышленностана йола халонаш хьаяьй цар.

Лондоне чlоагlа тlаrlертта США «кхетае» гlерташ хиннаб. Кепайоазон тlа арадаьннача хоамех Вашингтона агрессивни экономически политикена чlоагlа критика яьй. Цхьабакъда, французски «Эко» яхача газето мукlарло деш махиллара, «из къорача наьха къамаьл хиннад». Американски делегаци ка луш хиннац, хlаьта капиталистически дунен тlа «США-с лидерство» лелаелга хьа а хьекхад.

Лондоне вlашкагlертар — къоастае йиш йоаца капитализма вlашдухьаленаш хьахьокхаш дола эттара хьалха а е эттара тlехьа а хинна хlама дац. Цар ларде латт — боарамагlа доацаш деrlаахара закон лелаш хилари из бахьан долаш капиталистически дунен тlа низаш дlаниййсдар хувцадена хилари. Тlеххьарча хана дикка лохъенний тlом дlабаьнначул тlехьагlа керте латтарех йола держава йолаш, кхыча партнерашта шоашта мел ловр хьалхадоахаш хиннача США позици. Японии Малхбузен Европа мехкаши дунен капитализма конкуренци лелаю, дlа-юха дикка хоалуш хlама тоха могаргдола центраш хинна дlаотташ латт. Из бахьан долаш я парка юкъерча гlулакхашкара перманентни кризисаши кхохкамо, хlаьта иштта капиталистически вlашдухьаленаш дlахо ирьяланза яргlоацаш хилар а.

ПЕНТАГОНЕРА КЕРО ЦlОГlА ДЕТТ

США оборона министр К. Уайнбергер шийн посте дlаэтта кхо бутт а бизабац, хlаьта а «шийлача тlема» рыцарь аьнна чlоагlа шийн цlи дlахазийтай по. Цхьа ди а дlадоладц Пентагонера кера оаз хьа ца хозаш. «Кхохкам кlаьдбар — из иллюзи я. Кхохкам кlаьдбар деза дlадаьнна хlама да», — цу тайпарча веннача сага доахача илле оазаца американски тlема ведомства кердача кулгалхочо сихдайт герзаш loадалга, loадайта гlерт уж НАТО гlоллараш США союзникашка а.

Духхьал цу гlулакха вяха хиннав Уайнбергер 15 апреле Канаде. Цул хьалхагlа из хиннав НАТО ядерни планироване группа Бонски сесс, хlаьта иштта Англеи Италеи. Цу пачхахьалкхений столицашка шийца къамаьлаш дерашта диктатеи шантажеи методаш юкъе а кхуллаш США гегемонистски планаш качйоаха гlерташ хиннав Пентагона шеф. Цо вlалла хилакха дергдоаца хlама санна хьадийхад царгара тlема кийчона дlадахийта кхы а дукха миллиардаш ахча хьонаделга. Цу хана цо царна хьалкхадоахар рейгански администраце Пентагона бюджет хlанз йолаш йолча 171,2 миллиард доллархара 1 октябре дlадолалуча хьахlадоагlача шера лаьрхlа 226,3 миллиард доллархе кхоачаш лакхъеш йолга.

«Нойе Рур цайтунг» яхача малхбузенгермански газето тешал деш махиллара, ультиматума хьисапе, ахь ца хеташ, гlожа вашингтонски эмиссара доча къамаьло корзагlбаьха хиннаб цун коллегаш. Уайнбергера тlатеlla кхерабеш хиннаб НАТО гlоллара партнераш, «советски тlема кхерам» ба яхаш. Гуччахьа дукхьала хиннав из ядерни герзашта доазув оттадара хьакъехьа Советски Союзаца переговораш яра идеяна, ОСВ-2 хьакъехьарча договора ратификаци е йиш хилара чlоагlа дукхьала а волаш, цунца цхьана из хьалдда юстара вала гlерташ хиннав Женеве советско-американски переговораш юха дlайолалара ханаш хоадамболлаш къоастаяра. Хlаьта хоаш мадий шийн хана нагахьа санна ОСВ-2 хьакъехьарча договора ратификаци йичен СССР-ца евроракеташ оаларий хьакъехьа переговораш йичен мара гаьна ихетар юкъерча боарамe дола американски ядерни ракеташ Европе дlанийсъяра НАТО мехкаш раьза ца хиннилга.

Уайнбергера провокационни къамаьлой ядерни герзаш loадара доазув оттадилга дохадара тlаберзабаьча Вашингтонски администраце наькъои «Уолл-стрит Джорнал» яхача американски газето маьллара «Малхбузен Европа оагlонгахьара кердача тайпара Вlашагlйхийттача Штаташта критика еча» кхоачадаьд гlулакх. Пентагона шефо ОСВ хьакъехьарча американо - советски переговорех дийцачов комментареш а еш «Франкфуртер рундшау» яхача малхбузенгермански газето язду: НАТО европейски пачхахьалкхенаша, царца цхьана Канада а, Уайнбергера дай къамаьл батах теха тlоара санна лархlа доагlаш да. Боккъалдар аьлча, кхыча беса лархlа а йоагlий селла чlоагlа хало а еш вlашгlехьакха компромиссаш, нагахьа санна Къулбеседаатлантически блоке гlолларча керттерча партнера оборона министра иштта атта из гlулакх юхатетташ хилча? Оттанза а ца доалаш отт корта болаш саг вий теш Уайнбергер яха хаттар. Цу гlуланхо кхы а чlоагlагlа шек боах Малхбузен Европе шийна дlатlанийцача декхарашта мел чlоагlа ше бехктокхаме лоархl Вашингтоно яхача дешо.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

Кхетам балара болх дlахо тоабеш

ГlУЛАКХ КХЫ А ТОАДЕ ХЬОЖАРГДА

Деrlаевача социализма общества социально-экономически система доаккхошкара хьадехаш дар тlа-тlа лакхлургда. Советски наьха къахьегама а общественни а хьинар айделга, лакха идейно-нравственни кхетам болаш къахьегамхой хьалкхебелга боккха лоархlамболаш гlулакх да. Къахьегама коллективе бизача боарамагlа чакхдоах наха идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам лулга, уккхаза динагlа хоалу мехка духовни, экономически, политически вахар.

Вай политически системе, боахама механизме аьттув ба коллективе долча дикача гlулакхашца хlаранеча воздействи е, даьй хьисапе къахьега нах loмабе, профессионально говзал деrlакхувла, управлене навыкаш loмае, социалистически коллективизма отношенеш хьае.

Боккха чулоацам а болаш къахьегама коллективо беча балха лостам телаш я юкхьанцара партийни организацеш. КПСС ЦК «Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарах» болча соцам тlа белгалдаьккхад юкхьанцара партийни организацеш, партийни группаш хlара денна беча идейно-кхетама балха центраш хила езилга, коллектива барт-цхьоагlо чlоагlъеш, хlаранеца къаьст-къаьста болх бе безилга, цар социальни а къахьегама а хьинар айде дезилга, къахьегама а быта а культура лакхъелга, нердачоа тlехьа болаш нах хьалхебе безилга.

Из соцам партийни собране бийца а бийца, хоадам болла мероприятеш оттайир оаха. Боккха лоархlам болча партийни документо дlадехар кхоачаш а деш, совхоза парткомо эрга а баькха тоабир шийн болх. Дукхагlа теркам тlаахийта яьлар къахьеганхошта интернациональни а идейно-нравственни а кхетам балара. Идеологически кадраш хьахержар, лекторий, пропагандистий, политинформаторий состав тоайир.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам луча дикна моттиг дlалоац культура учреждененаш, физкультурен спорти махулла деrlакхувларо, кагирхошта патриотически кхетам баларо. Идеологически балха дерригача дешашта хадданза тlахьокхам лоаттабу совхоза партком.

1980 шера парткомо партийни собранешкен заседанешкен дийцар юрта бахача наха атеистически интернациональни кхетам балара № 5, № 24 йолча школай педколлективаша беча балхах. Цу дешах лаьца отчеташ йир цу школай директораша Т. Цуровеи, Н. Барахоевеи.

Иштта парткомо заседанешка дийцар пен газетий болхи гойтара агитаци тоаяра, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара юртарча культучреждененаша беча балхах, спортивно-массови болх мишта бу, из тоабара де дезарех.

Дийр духьала бу болх тоабара КПСС горкомо даьча хьехарах атеизма совет вlашагlъеллай оаха. Цун керте латт школа директор И. М. Барахоев.

Цхьа лостам а болаш беча балхах дикка бернат поалл. Дикал лакха йолаш чакхъюл партийни просвещене а экономически образоване а системе занятеш. Уккхаза дешаш 150 саг ва, совхозе болх бечарех 80 процент хул царех. Тlеххьарча шерашка юртарча интеллигенцена духьала ца доагlа харцахьа гlулакх дай моттиг яц.

Шийн болх тоабаьб юртарча культура Цlено (директор Ю. Хасиев, художественни кулгалхо — К. Льянов). Художественни самодеятельносто сакъердаме номераш хьахьокх кхашна, фермашка къахьегаш боахкача наха. Дика болх бу И. В. Лозоваяс кулгалдеча муцъача ден клубо а. Общественно-политически литература пропаганда яра хьинаре дакъа лоац Керда-Редант яхача юртарча библиотека заведующе П. Льяновас.

Библиотеке книжкай хоза витринаш кийчъяьй, «Парте денал дола къонгаш», «Съездагара съездага — ленински наькъагlа», кхыйола темаш а йолаш беседаш ю, сайренаш чакхйоах. Библиотеке да общественно-политически литература — 2490 экземпляр. Царна юкъе да В. И. Ленина, К. Маркса, Ф. Энгельса вахара а кхоллама а викъ буцца дукха литература. Библиотеке долча общественно-политически литературах 1720 экземпляр 1980 шера юрта бахача наха дешаш хиннад.

Тlеххьарча хана дикагlа чакхбоах спортивно-массови болх. Шахматни, шашечни кружокаш вlашагlъеххай, лоаза йоллаенний футбольни команда.

Хадданза теркам тlалоаттабу оаха кагирхошта патриотически кхетам балара. Тха кагирхой каст-каста вlашагlбеттаду тlема а къахьегама а ветеранашца, производстве хьалхалаттарашца. Хьаькъал хьаэца ладувгlа мегаргбола нах дукха ба тха юрта. Уж ба къахьегама ветеранаш Цlадиев Iабдурахьман, Султыгов Яхьъя, Сийлахь-Боккхача Даймехка тlема доакъашхой Аксагов Батарбек, Хамхоев Iаьла санна бола нах.

Цунца цхьана тха балха тlа хlанз а да кхоачамбоацараш, данза дисараш. Хоадамболлаш чакхбахац идеологически болх вай вахарца тарлургдоацар хьагуча а доахаш, из дlадакхара тlаlеста хилац из массаза а. Совхоза цхьаболча специалисташа кlезига дувц юрта бахача наха атеистически, интернациональни темах. Керда обрядаш вахара юкъехувлилга эсала да, дlахача замах юхедисарашца тlатеlla къовсам лоаттабац.

Идеологически балха тlа дола кхоачамбоацараш дlадахара «Алханчурский» совхоза партийни организаце цlенхаштта уйла ю, цу гlулакха оарцагlйоаккхаргья юрта ерригa актив. Парте XXVI съезда решенешка хьежжа совхоза партийни комитето берригa а идейно-кхетама болх тоабарах кхы тlа мероприятеш уйттаю.

Б. ДЖАНХОТОВ,
«Алханчуртский» комсам лелаеча совхоза парткома секретарь.

КЪОАСТАЮЛУРГlОАЦАЧА ВlАШДУХЬАЛЕНИИ ГlОМА ЧУ

Лондоне хиннай керттера дарех долча капиталистически мехкий арглахара экономически совещани. Хlанз цунна юкъе дакъа лоацаш хиннараш ба США, Японе,

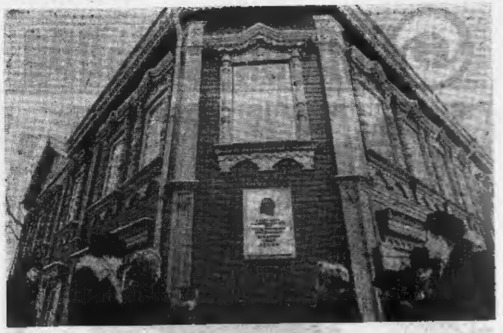

Кхоана-В. И. Ленин ваь 111 шу дуз

ЛЕНИН САМАРЕ

Самарски губерне аьхка шераш (1889 шера мае денз 1893 шера августе кхаччалца) Владимир Ильича ший революционни болх дІаболабенна юкьиг лоархІаш хиннай. Парте Х съезде делегате ачкете тІарча революционни боламе декъа лецара хьекъехьарча хаттаре ишта жоп дийнад цо: «1892—1893. Самара, с.-д. нелегальни кружокаш».

Самаре чІоагІъеннай революце баьчча марксистски уйлаш. Самара аІашагІъеллай цо эггара хьалхара марксистски кружок, цига кадаьд цо ший эггара хьалхара теоретически балхаш. Укхазе даьд цо болхлошта кьайхашка эггаре хьалхаре къамельаш, бувзам тессаб Поволжьерча марксисташца.

Куйбышевера (хьалха Самара хиннар) историкаши краеведаши дІахо лохаш ба В. И. Ленина цу ханарча вахарах дола документаш. В. И. Ленина Центральни музея филиал городе хьаьра балхаш деш да. Цунаи хургья сийлаь - йоккхача ленински тІехьаленна пропаганда яра йола цхьа центр.

Музейни комплексе лоархІаме моттиг дІалоацаш хургда хІанз долаш дола В. И. Ленина ЦІа-музей. Цунна юкъе хьалде лаьрхІад В. И. Ленина Центральни музея филиала цІенош. Комплексана чуйоагІаш хургья ишта мемориальни зона а — юзаметтаставьча Самаре фрагмент.

Вай мехка массе мІккигашкара а доазол арахьара а эзараш нах ух хІанз Куйбышева къахьегамкой сийлаь - воккхача баьччацара безам белаш долаш.

СУРТАШ ТІА: 1. Куйбышевере В. И. Ленина ЦІа-музей. 2. УльяновгІар столове-гостиме. Экскурсе баьхаб Куйбышевски инженерно - строительни институте студенташ.

Ю. БЕЛОЗЕРОВА сурташ. ТАСС фотохроника.

КІантий ба наьсархой!

Мехкарча берийтта городера 300 совгІа викел вар кхелетерашта юкъе Москве хиннеча дзюдох йолча Ерригсоюзни турнира декъа лоацаш. Лакха техника гайтар цига Москверча, Киеверча, Харьковерча, Фрунзерча, Кишиневерча наьгирзоша. Цхьабакъда, эггара дикагІа телам цу яьа Назранерча берий-кхелетарий спортивни школерча къонача дзюдоисташа баьккхар.

Чемпионий цІераш яьхар укхаза вормІаза цІена котело яьккхача Амерханов Исламе, цу турнире эггара лекхагІа техника йола борец, аьнна, цІи еккхача Цицкиев Аьхьмеда, Вышегуров ИсмаІалас, Евлоев Руслане, Гайсанов Аьхьмеда, Зейтов Мувсас. Призераш хилар цига Цуров Аликхи Толдиев-Іийсайки. Ерригаш а ворхІ дошои шиь бронзан медалаш яьхар цига наьсархоша. Командни зачетех а хьалхара моттиг церга кхаьчар. Из толам баьхьан долаш цу турнира кубоки 1-ча степена диплом аккарна делар, шоллагІча моттиге дІанийсбелар Харьковера дзюдоисташ, кхоалагІа моттиг Москверча «Динамо» яхача спортивни обществе викалашка кхаьчар.

Фусемдоаше Іалаьмата хозен динен кийчъаь чакхъьалер из турнир. Яьаш йоацаче деноша къонача дзюдоисташка салаІийта аІашагІъелла сакъердаме культурни программа а яр москвичий.

Наьсархой цу боккхача толамо доккха декъе де цу турнире къона дзюдоисташ кийчбеш хьинаре ихеальчІахча Назранерча ДЮСШ-а директоре, СССР спорте мастере, тренере Мерешков Яхъяьй.

М. ЗЯЗИКОВ, КПСС Наьсаран района инструктор.

ГОВЗАНЧАШ КИЙЧБУ

Аргунерча № 3 йолча СГПТУ мастера Герихано Мувсайна дукха ха яйшар бокхьокца воле мастер хилара, бизза из ший болх бе боллара, хІара дешархо вовза, цу берех ихета Іомаваьцара. Юьхча опыта, ший болх безаш хилара, гІо-новкъостал ду цун из болх нийса дІабахьа, дешархошта везийта, нийсхо лелае, цар барт тоабе.

...Дий шу хьалха дар из. Іалаьмате хала бераш дола группа яр Мувсайга кхаьчар. ДукхагІбараш деша хьа ца ухаш, дешара тІехьбуьлаш, дисциплина хардъаьнна дІадоладелар дешаре шу. Уйла ели. Мувсайна гучадаьлар училище хьадахкалехьа дена уж бераш шоашта хетар дено кортамукъа лела Іемаьлта, укхаза шоаш даьр шоашта могийтаргда аьнна хеташ уж болга. Эггара хьалха дисциплина тоаяра къовсам оттабир Мувсас. Юкхера вовза ваьлар хІара дешархо, хІаранена сакъердаме хургдола гІулакх лаха, шоай хургйола специальность царна езаялийта эттар. Массадолча хІаман ира зем боаькх берашца. Цудухьа кастта зийра цар шоай мастеро шоашца леладу гІулакх; дайзар шоайх бизза специалистеш бе гІерташ цо хьега къе. Цхьацца, шиццала ютаи дІаяхар дешархоша во оамалаш, айелар дисциплина, тоаделар дешар, хьинарегІа тІанхе болабелар шоай хургйолча профессена. Лабораторни занятешка мастеро шоашка е аьнна хІама хІаравар гІертар ший новкъостачул дикагІа, хозагІа хьае. Ха дІа ше йода берашта чІоагІагІа безалора шоай болх, кхетар шоай професси наха эшаш, царна езаш йолга. Чакхдаьлар кхо шу. Массаволча дешархочо цхьа кхоъ ца йоаккхаш чакхъяьккхар училища. Мастера карагІбаьнна боккха толам бар из.

ХІара сахьат, минут белгала йолаш дІаза да мастера ди. Іуйранна общежитере бераш гІовтаду цо, зарядка яйт, метташ хьалдоахийт, цІагІа цхьалхо яйт. ХІама диичул тІехьагІа теоретически занятеш ю, тІакха — практически яраш. Иштта массаза а дешархошца цхьа ва из. Отбой хилча чакхдоал Герихановна балха ди. Бакъда, цунах доккхал деши е ший болх хала ба аьнна «велхаш» вац Мувса. Ший балха эггара цун дукхагІа везар, из воккхий веш дар: бераш дика дийша, харцахьа боацаш, лакха говзал йола къахьегамхой хилар да. Цо хьегаш дола къа эсхьа да а дац: ше болх беча юкъа юрта боахама кхо біаь совгІа слесарь кийчбаьь Гериханова. ХІанз цун группе 28 саг ва. Дика дешаш, шоай професси кІоарга Іомаеш хьабоагІа уж а.

С. САИДОВ.

САГИ ІАЛАМИ КХОАНЕН УЙЛА ЕШ

Іалам чІоагІагІа вай кара мел дерзаду, лораеш, цун хьурмат деш леладе деза вай из. Из вай декхар да. Іалам лорадар, цун йоакхо яр — из Даьхе езалга, из лораелга, цун йоакхо елга да. ХІанз, Іилма - техническа революци йолча хана вахача сага кхы а чІоагІа эш Іаламцара бувзам, йовз цун хозал.

Каст-каста хул со Карабулакерчея Троицкерчея Шолжа висте сакъердаш. Хоза да вай хий. Къулбаседа-ХІирий АССР-ра Уш-Корт яхача моттигерча хьастех хьадолалу из. 220 километр дІаьха да. Дукха хоза моттигаш я цун бердашта наха салаІа. Да цу чу чкъаьрий а.

Цудухьа Іалаьмате халахет Карабулаке, Троицке бахача наха цун йоакхо ца еш, цун гонахьа ягІа гаьнаш теашаш хилар. ДукхагІча даькъе из ду кхелета доагІача бераша. Халахете а ала лов сона, цу гІулакха бехке лоарІ аз цу станицашкара хьехархой, къаьстта биологи хьехаш бераш. хІана аьлча, школа декхаройла я эггара хьалха бер дешa дІадолалуш Іалам лораде, цун йоакхо е из Іомаде. сийлахьвоккхача эрсий яздархочо Пришвин Михаил Михайловича аьнна: «Іалам лорадар — Даьхе лораелга да» яха дешаш диц ца долийташ даймах берий дег чу латтаргдолаш уж кхебе.

Экскурсе кхуваьлаш йовзийта еза берашта Іалама хоза моттигаш. Іомабе беза цун терие е, из лораде. ХІара школе хилча бакъахьа я оамий беш. Бераш шоаш уж гаьнаш хьалкхееригйолаш, цига цар балхаш дергдолаш.

Вай дукха дувза а душ, аз а ду: Іама га, дайх йолчар дІайолалу Даьхе, яхаш. Из бакъда, цхьабакъда, эггара хьалха — из ебаечара, из лораечара, цун хьурмат деччара.

Коммунистически иелетам луш къона тІехье хьалкхееш беча балха юкъе доагІа из.

Доаладергда вай историера цхьа тамашийна масал. 8-ча мая 1887-ча шера Шлиссельбургски крепосте вийнав Ульянов Александр Ильич. Из вийначa моттиге народовольца М. Ф. Фроленкое дІаегІай Іама га. Боккха а хинна, хІара шера лата а латаш баьгІаб из Сийлахь-боккха Даймехка тІом болча шерашка бомба гарго хоадабалца. 1962-ча шера цу моттиге Петрокрепостерча Морозово яхача посёлкерча пионераша дІаегІай цига цхьаькха Іама га. Пионераш меттел, массане лора а еш ягІа из га цига.

Іалам лорадара проблема хІанз социальни проблема хинна дІалттай. КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеча хІара школа хьалхашка латта декхар — из да хІара дешархо Іалам лорадеш, из дебадеш хьинаре къахьегаш хилар.

М. ФРОЛОВ, РСФСР школа заслуженни хьехархо.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ІуйранагІа гимнастика.
9.05 — «Гойла пуцгаш».
9.35 — «Къонахчий», «...» яха художественни фильм. [illegible]
10.50 — Концерт.
11.30 — Керлдаьраш.
14.30 — Керлдаьраш.
14.50 — Германи Социалистически единэ парти кхоллаяьлча 35 шу кхаьча. Кинопрограмма. «ГДР-е гІолла».
15.35 — «Кагирхой творчество».
16.00 — «Эрсий чкъоаналла».
16.55 — КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеш. КАМаз. Пригородни зона. Набережни челнах кхачен программа кхоачашъяра уйха хьакъехьа.
17.10 — УССР филармонии пачхьалкхен ансамбле уроски концерт.
17.30 — «Петроград. Буржуйташта шера Октябре...» яха телевизиони документальни фильм. «Вай керда хуог хьалхаргда» яха шоллагІа фильм.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Іилман вахар».
19.30 — «Ромео и Джульетта» ер. П. И. Чайковски музыке йола фильм-балет.
19.50 — «Къонахчий» яхача телевизиони дукхаь серийни художественни фильма премьера. ШоллагІа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — СССР халкъе артисто Штоколова концерт. Перерыве (22.00) — «Тахан дунен тІа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачей программа.
8.05 — «Шахматни школа».
8.35 — Іилман - популярни фильм.
8.45 — 9.05 — Іалам дешар. 4-гІа класс.
9.05 — 10.00 — Ленина дийна дош.
10.05 — Французски мотт. Дешара шоллагІа шу.
10.35 — 11.05 — Истори. 5-гІа класс.
11.05 — 14.35 — Педагогически говзала урокаш. Психологически Іилмай доктора Ш. А. Амонашвилле балха опытехьара.
12.05 — Студентийта - заочникашта. 3-гІа курс. Лакхацхьера математика.
13.35 — Политически экономи.
14.05 — Подготовительни отделени лаьрхІаргхошта. Математика.
15.30 — Истори. 9-гІа класс.
16.25 — «Петербургски шарда». Телевизиони фильм.
16.45 — Концерт.
17.15 — «1917 шера март. апрель». Телевизиони фильм.
17.40 — Идеологически балха практикаш. «КПСС XXVI съезда материалаш бIаьхе» (нохчий метта).
17.55 — «Нохч-ГІалгІайчу гІаьла».
18.15 — «Дунен халкъашта шезара обзоро» (гІалгІай метта).
18.30 — Ленин вайца ва. Передаче даьха Іоацаш ба КПСС XXVI съезда делегаташ И. З. Антипина а. Г. Г. Фетьянова а.
19.00 — Хоккей Дунен а Европе а чемпионат. Финальни группе доаькхамхой матч. ШоллагІа а кхоалагІа а периодаш. Перерыве (19.35) — «Байса даькъала хийла шун, бераш!».
21.00 — И.-С. Бах. Концерт.
21.40 — «Хьехархое яха художественни фильм».

22 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА
ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН ДАГА ЛАЬЦА ДИ

8.00 — «Ха».
8.40 — ІуйранагІа гимнастика.
9.05 — Іилман-популярни фильмий программа.
9.40 — «Къонахчий» яха художественни фильм. ШоллагІа сери.
10.10 — ДІаханах Д. Д. Шостаковича цІерагІча квартето.
11.20 — Керлдаьраш.
14.00 — Керлдаьраш.
14.50 — «Непеншест плакат». Документальни фильм.
15.00 — «УльяновгІар дешаш». Художественни фильм.
16.30 — Г. Свиридов. Маяковска стихех йола патетически оратори.
16.55 — Владимир Ильич Ленин ваь 111 шу дизара хетаь торжественни заседани. Концерт Съездий Кремлевски Дворецера трансляци.
21.00 — «Ха».
21.40 — Рецицане а гуманисте тІема а иллеш.
22.00 — Футболах кубок долаешай кубок. «Фейеноорд» (Голланди) — «Динамо» (Тбилиси). Телевидене трансляци. Перерыве а хоккейх йола Дунен Европе чемпионат йола Гетеборгера репортаж йоастьчо а финальни группай доаькхамхой матч.

II ПРОГРАММА

8.05 — «Дай-ноана, школа!».
8.35 — 14.35 — Астрономи. 10-гІа класс.
9.05 — Симфонически оркестр.
10.05 — Немецки мотт.
10.35 — 11.35 — Истори. 8-гІа класс.
11.05 — Музыкаскера цІаае.
12.05 — Студентийта-заочникашта. Инженерни графика. 1-гІа курс.
13.35 — Философи.
14.05 — Подготовительни отделени лаьрхІаргхошта. Физика.
15.00 — «Хи, довза» яха къонача техникашта йола передача.
15.45 — Географи. 7-гІа класс.
17.10 — «Дийна Ленина». Телевизиони фильм.
17.40 — «Республика хьаша» (гІалгІай метта).
17.50 — КПСС XXVI съезда материалаш ІалашдІанта дола кинокъоастала «Машара, демократе, прогресса дуэхь». Документальни фильм.
18.10 — «Нохч-ГІалгІайчу гІаьла».
19.00 — Парте XXVI съезда новкъа. «Бригада хьакъехьа дола кхаьчамча дІахоьхьоргда вай».
19.00 — Хоккей Дунен а Европе а чемпионат. Финальни группе доаькхамхой матч. ШоллагІа а кхоалагІа а периодаш. Перерыве (19.35) — «Байса даькъала хийла шун, бераш!».
21.00 — Концерт.
21.40 — «Комиссарий йола баллада». Телевизиони художественни фильм.

Х. НУРАДИЛОВА ЦІЕРАГІЧА ТЕАТРЕ

24—25—26 апреле

ХУРГЬЯ

В. ШЕКСПИР.

«КАРИОЛАН»

яхача спектакла премьера

Театра касса болх беш я 12 сахьат дийча денз 20 сахьат даллалца. Зал радиофикаци яьй я, текст эрсий меттала йоаких.

Спектакль йолалу 19 сахьат даьлча.

КАГИЙЧА НАЬХЕН МЕХКАРИЙН ТЕРКАМГА!

Х. Нурадилова цІерагІча Пачхаьалкхен драматически театро дІахойт нохчий а гІалгІай а кагий наха мехкарий конкурс а йоацаш мехка театральни вузашка дІаэцаш хилар.

Ца кхетар хатта мегаргда театра кертторча режиссерага М. М. Солцаевга хІара дена 10 сахьат даьлча денз 20 сахьат даллалца.

Телефон 2-17-86.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

«Кооплектехсырье» яхача Грознински районерча АтагІерча республикански базе а, хІаьта ишта райониашкарча заготовительни конторашца а массе моттигашкара бодрем боацаш дІачуйбю цхьан килограммах боагІа мах а луш керда йолаш а йоккхаь а молкхай-технически бийдал.

Бацийн оалаін тайпаш цІераш	Кердачул 1 килограмма мах (сомашц кепекашц)	Йоккхачул 1 килограмма мах (сомашц кепекашц)	Гулъян хан
Алтея цІанбоь оала	0.32	2.00	бІаьсти-гурахьа
Алтея цІанбенза оала	0.18	1.10	бІаьсти-гурахьа
Марена оала	0.40	2.50	бІаьсти-гурахьа
Девятисиле оала	0.45	1.50	бІаьсти-гурахьа
Барбарисе лорд	0.23	1.50	июль—август
Зверобоя буц	0.23	1.20	июль
Нитти лорд	0.17	1.00	июнь—июль
ХьелнІий кьоаса	0.56	3.00	сентябрь—октябрь
Ландыша буц	0.50	2.50	май—июнь
Ландыша зизаш	2.62	25.00	май—июнь
Мать-и-мачеха	0.33	1.50	июнь—июль
Динбарга лорд	0.26	1.50	июнь—июль
Тысячелетника буц	0.16	0.75	июнь—июль
Кхашкарча хоаца буц	0.15	0.75	июнь—июль
Аьта чабрец	0.39	2.00	июнь—июль
Хьандараш	0.51	2.00	сентябрь—октябрь
Полынь яха буц	0.12	0.70	июнь—июль
Череда яха буц	0.50	2.00	июль—август
Хоза хьаж йоагІеча ромашка зизаш	0.37	2.50	июнь—июль

Ца кхетар хатта йиш я телефонаца: 3-38-10, 561-1-01.

РАДИО

21 АПРЕЛЬ

6.00 — «Юртара ІуйрагІ» (нохчий метта).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.00 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — «Вахарча айхха бувзам болаш». Лектора - атеиста Хрусталева къамаьл (эрсий метта).
8.25 — Хоамаш.
8.30 — Эффективно а дика а болх бар. «Мехкаьтта чакхдоаккхача сихдаре тІехьа» (нохчий метта).
8.45 — «Машара тІехьарча сихдаь гера йолара дулаьларча а аьнандее». Беседа (эрсий метта).
9.15 — «Парте ТІахьехамаш вот урвттладу» (гІалгІай метта).
9.30 — «Къона заманхо» (гІалгІай метта).
18.15 — «Кагирхой вахар» яха радиожурнал (нохчий метта).
17.15 — Передачей программа. Хаоттамах болх хоам (эрсий метта).
17.18 — «ДоттагІаши наькъашна» корреспонденци (нохчий метта).
17.31 — «Юрта боахама хьалхалаьтторашта!». Концерт (гІалгІай метта).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай метта).

22 АПРЕЛЬ
ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН ДАГАЛАЬЦА ДИ.

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Іилма - производства (эрсий метта).
8.40 — Ленинах дола иллеш (нохчий метта).
9.15 — «Вай обществе вахаре болхлой класса кертторча лоарІама хьаьъехьа КПСС XXVI съезд». Беседа.
9.50 — «ЦхьоагІа йолча дезале» (гІалгІай метта).
9.50 — Хоаммаш. «Ленин вайца ва» яха контата (эрсий метта).
15.15 — Передачей программа. Хаоттамах болх хоам (эрсий метта).
15.16 — «Дунен халкъашта шезара обзоро» (нохчий метта).
15.31 — «Массаза дийна». Беседа (гІалгІай метта).
15.46 — «Хьехаршча — сий дола цІи» а «Пламенаш» заводера передача (гІалгІай метта).
16.01 — «ЦІа байрахаш леладе колективашка». «Новосельский» совхозера передача (гІалгІай метта).
16.16 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай метта).
16.46 — Ашараш (нохчий метта).

Хаоттам

Тахан республике гІоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, малхбузехьара секунде 2—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 16—21, Грозне 16—20 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка йоачая а йолаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана 2—7, дийнахьа 10—15 градус йовхал а йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

> Планаши даьдаьннараши

СОВЕТСКИ ЮРТ ХІАНЗЧУЛ ТІЕХЬАГІА ПХИ ШУ ДАЬЛЧА

1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегІайоаланра Керттерча лостамаш тІа лаьрхІа да юрта боахама деррига доакъош динамично дегІакхувлен эффективность лакхъен, производство а сиямъаккха а продукце дикал лакхъе а. Чакхдоахаргда юртбоахама производствана магояга интенсификаци яр.

ИНДУСТРИАЛИЗАЦЕ НАЬКЪАГІА

ХІара пятилеткагІа дукха ахча хьежйду вай мехка юрта боахам дегІайоалабара. Иштта, 1966—1970 шерашка хьожадаьр 81,5 миллиард сом дар (халкъа боахама йолча ерригача капитальни вложеней 23 процент), 1971—1975 шерашка — 130,5 миллиард сом (26 процент), 1976—1980 — 170 миллиард сомал тІех (27 процент совгІа). 1981—1985 шерашка даьза дергІоацаш лаьрхІад халкъа боахаме еча ерригача капитальни вложенешта юкъе цо лоапа даькъа ца кувцаш дитар. Иштта ба тешшаме а йІаьхдача хана лаьрхІа а юрта боахам дегІакхувлара стратегически никъ.

Ерригача юртбоахама производствана интенсификаци яра керттера никъ — лаьтташта йоккхийча масштабех мелиораци ярца цхьана комплекси механизаци химизаци яр.

Нагахьа санна вІалла дукха ха йоацаш а тІехьа, традиционни юртбоахама къахьегама керттера белгало универсализм хинна яле, хІанз Іилма-техническа прогрессо тІа-тІа кІоарг а ю шер а ю юрта боахаме профессионализаци. Колхозашкей совхозашкей эшаш ба хІанз 150-нел дукхагІча профессех ии специальностех бола балхахой. Механизатораш 4,5 миллион сагал дукхагІа ба хІена. ВІаьш эзараш болча юрташкарча бехархоша машинашца доахан деггара мастерий, хьайбаш лелаеча фермай операторий, мастерий-наладчикий, электрикий, мелиораторий, гІишлонхой профессеш Іомаьй.

ЦхьайттаягІча пятилетке дІахохьоргда юрта боахам кердача техника кІийлен тІа технически Іалашбар. Юрта боахама лургъя 1 миллиони 970 эзари трактор, 1 миллиони 450 эзаря грузовой автомобиль, 600 эзар ялат чуэца комбайн, кхыйола техника.

ЛерхІаш да лаьтташта дІахо мелиораци е. Вай мехка 60 процентага кхоачача территоре тІера юртбоахама производство кхоачамболлаш тІоадал йоацаш я, хІаьта кхоалагІча даькъа тІа эшачул а дукхха совгІа я из. Мелиораци ю мехка практически ерригача районашка, хІаьта масштабашка диллача цу гІулакха вайца нийсбала йиш йолаш мохк дунен тІа а бац.

Лаьтташта мелиораци яр бохкхата лоархІаме да ишта СССР баха нах тІабеттарлуш хилара (1981 шера цхьоалагІа январь тІекхоачаш — 266,6 миллион саг), сага сих лаьрхІача оахаш дола лаьтта, къоастадаь аьлча, породаш, промышленность, транспорт дегІаухаш хиларца дувзаденна кІеанглуш хилара бехьен долаш. (1965 шера бахача наха сага сих кхоачаш хиина оеха лаьтта 0,9 гектар дар, хІаьта 1979 — 0,83 гектар).

Цу хьалашка, юрта боахаме Іилманхоашен практикашен массане а лерхІ мелиораци юртбоахама продукци цахаддаш, дегІаахарга бода никъ ба аьнна. ЦхьайттагІча пятилетке пайда эца дІалургда пачхаьалкхен капитальни вложеней чотах кийчдаь 3,4—3,6 миллион гектар хий декхен 3,7—3,9 миллион гектар доьналаьш лаьтташ. ДІахохьоргда РСФСР Нечерноземни зонах лакха продуктивность а йолаш лаьтта леладара - зона яра программа кхоачашъяра тІадероадаь балхаш. ИттлагІча пятилетке укхаза мелиораци яьар 3,4 миллион гектара. Тоадаьча лаьтта хІара гектаро 2,5-зза лакхе тарлу ше юхалур. 35—40 центнерал кІеангагІа доацаш ялат чу а кхухьийташ.

Юкъера лаьрхІача хІар шера чукхухьа ялат тІом дІабаьнначул тІехьагІарча ерригача пятилеткашка даим дакхдуш хьаденад. хІаьта итталагІча пятилетке дукхашха 200 миллион тоннал тІех а даьлар. Кхай хІара гентарахи материальни ресурсаехи хьакъаьле пайда эцаш хилча цхьатталагІча пятилетке хьалхашка оттадаь декхар — юкъера лаьрхІача шера чудахьа ялат 238—243 миллион тоннага кхоачашдар шено а йоацаш вай лоархІалургдолаш да.

ГОРОДИ ЮРТИ: ВАХАРА БОАРАМАШ ВІАШИ НИЙСДАР

ТІехьарча 15 шера вай мехка юрт социальню дегІайоалаяра яь капитальни вложенеш 58 миллиард сома лоархІамболаш я. Из да Советски пачхаьалкхено шо хьахилча гІоне денз цу гІулакха дІаяхийта ерригача средствах дагъ дакъа дича дарех кхоъ. 1965 шера юрташка шоай чубахача моттигий хьалаш тоадир дукха хІама ца эшаш хІара шол лагІча дезало, хьалаьд деррига а 500 миллион кхаарати метр совгІа цІеноши, вешта аьлча 1940 шера СССР ерригача городий хиначча нах чубахача цІеной фондал дукхагІа.

Берригача юрта боахама электрификаци керттерча даьхье яь яьлар вайцига итт шу хьалха. 1980 шера юрто дІаяхийта электроэнерга 110 миллиард киловатт сахьат яр. Къахьегама энерговооруженность тІаххийтай 1965 шера денз 1979 шерага кхаччалца йолча юкъа цхьан балхахочоа расчет йолаш 7,7-загара 23 говра низега кхоачаш. ТІехьарча шерашка юрта боахаме хьахиннай керда электрифицировани процессаш. Царна юкъе я кагийча хьайбаштен коа тІарча оалхазараштен йовхал ялар, производственни гІулакхашта хий дІоахдар, хьайбаштен коа тІарча оалхазараштен ультрофиолетови инфракрасни эІанарацца облучени яр.

ТІа-тІа лакхлуш латт электроэнергех юрта коммунальню - бытови гІулакхашта пайда эцара дегІаахара темпаш. Цу гІулакхашка дІайола юрташка пайда эцача ерригача электроэнергех 25 процент. Цу дерригне а кІезигъю городей юртей вахара хьалашта юкъера юкъ. ТІа-тІа дукхагІа хулаш латт юрташка телевизораш, радиоприемникаш, барзкъаш дутта машинаш, холодильникаш.

Юртарча социальни прогресса керттера тенденцеш юртбоахама къахьегамах индустриальнийчун тайпара даІ барах, агропромышленни интеграци дегІайоалаярах, городан юртан бахача наьха доходаш, потребление структурен боарама вІаши гарга догарах, вахара социальнобытови хьалаш вІаши нийсдарах, юрташка торговий бытови гІулакхаш дела, жилищно - коммунальни боахам дегІабоалабарах латт.

Олег ЛАЙПС, АПН экономически обозреватель.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктонхама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностей транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехьашой — 9-24-07; корректорсие — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттеи деношка

СФ05154. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1618.